

REPUBLIKA HRVATSKA
KOPRIVNIČKO – KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE
OPĆINA GOLA

PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE GOLA 2014. – 2020. GODINE

Projektni zadatak: Izrada Programa ukupnog razvoja Općine Gola **2014. g. – 2020. g.**

Nositelj programa: Općina Gola

Nositelj zadatka: Jaić Consulting d.o.o.

Prespa 42

43000 Bjelovar

Koordinator zadatka: Tihomir Jaić

Autori programa: Tihomir Jaić

Slika: Europa u Svijetu

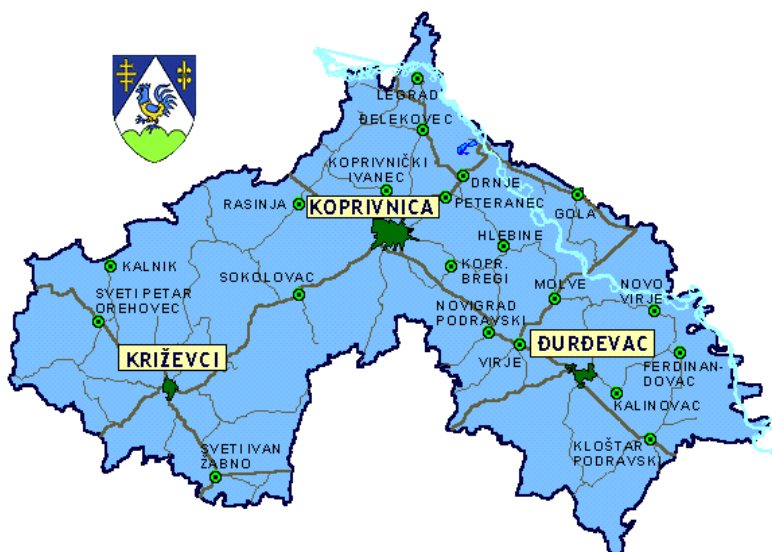
Slika: Republika Hrvatska u Europi

Slika: Europa u Svijetu - http://bs.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Location_of_Europe.svg, 13. lipnja 2014, 16:00 sat

Slika: Republika Hrvatska u Europi - http://bs.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Europe_location_CRO.png, 13. lipnja 2014. 16:05 sati

Slika: Koprivničko – križevačka županija u Hrvatskoj

Slika: Općina Gola

Slika: Koprivničko - križevačka županija županija u Hrvatskoj - <http://hr.wikipedia.org/wiki/Datoteka:CroatiaKoprivnica-Krizevci.png>, 13. lipnja 2014., 16:10
Slika: Općina Gola <http://kckzz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/>, 13. lipnja 2014. 16:15 sati

SADRŽAJ

1.	UVODNI DIO	6
1.1	Važnost lokalnog razvoja	6
1.2	Općina ima značajne potencijale; također i probleme	6
1.3	Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan	7
1.4	PUR će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu	7
1.5	PUR će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje	7
1.6	PUR se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata	7
1.7	Javni sektor je važan	8
1.8	PUR započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni	8
2.	NAŠA VIZIJA ZA 2020.	9
2.1	Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:	10
2.2	Provedba PUR-a	11
2.3	Financiranje PUR-a	11
3.	OPĆI PODACI O OPĆINI GOLA	13
3.1	Naseljenost Općine	14
3.2	Klima	15
3.3	Reljef i tlo	15
3.4	Prometni infrastrukturni sustav	16
4.	DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA	21
4.1	Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine	24
5.	CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA	26
5.1	Razvoj Naselja	26
5.2	Društveni razvoj	26
5.3	Razvoj prometne infrastrukture	27
5.4	Komunalne infrastrukture	28
6.	MJERE RAZVOJA OPĆINE GOLA	30
6.1	SWOT analiza	30
6.2	Strateški ciljevi i mjere	31
7.	PROGRAMI PRISTUPNIH FONDOVA I STRUKTURNIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA	37
7.1	Programsko razdoblje 2014.-2020.	37
7.2	Financiranje izvora ostalih fondova Europskih institucija i Vlada	41
7.3	Financiranje projekata iz fondova Vlade Republike Hrvatske	41
7.4	Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)	41
8.	ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA	66
8.1	Proizvodnja biokomposta	66
8.2	Proizvodnja bioplina	66
9.	ODRŽIVI RAZVOJ	68
10.	PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA	70
10.1	Definicija JPP-a	70
10.2	Socijalni aspekt JPP-a	71
10.3	Raspodjela rizika	72
10.4	Stvaranje javno-privatnog partnerstva	73
10.5	Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP	74
10.6	Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu	76
11.	PUR U BUDUĆNOSTI	80

1. UVODNI DIO

ŠTO JE PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA

Ono, što je već na samom početku rada bilo jasno jest to da se Razvojni projekt Općine Gola ovog područja mora u potpunosti oslanjati na Regionalni operativni program Koprivničko – križevačke županije, proizlaziti iz njega i biti njegova konkretna razrada za područje poljoprivrede i poduzetništva te njima srodnih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen Regionalni operativni program Koprivničko – križevačka županija. Taj je dio više upućen čelništvu općine. Također je bilo potpuno jasno da je obrađivano područje uglavnom ruralno te da se, stoga, ukupan njegov razvoj mora osmišljavati kao ruralni razvoj utemeljen na iskustvima razvijenih zemalja, čija su ruralna područja danas već visoko razvijena i poželjna jednako za stanovanje, kao i za pokretanje gospodarskih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen ruralni razvoj i iskustva razvijenih zemalja u ruralnom razvoju. I taj je dio više upućen čelništvu općine koja će i provoditi ovaj projekt.

1.1 Važnost lokalnog razvoja

Institucionalna sposobnost za promicanje društveno - ekonomskog razvoja i upravljanje tim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske izjavila je da se obvezala da će promicati regionalni razvoj. U tom je cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na županije i općine.

1.2 Općina ima značajne potencijale; također i probleme

Razvojni potencijali Općine su značajni, a ponajviše se očituju u razvoju ruralnog turizma. Nažalost, takvi su i problemi s kojima je ona suočena. Nedostatak privatnih investicija te nezadovoljavajuća fizička, ekonomska i socijalna infrastruktura značajke su Općine.

1.3 Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan

Velik broj poslovnih subjekata kao i veći dio opće populacije općine živi sa niskim prihodima. Općini je neophodan sveobuhvatan razvojni plan koji je sastavni dio ovog izvješća. Plan je nazvan Projekt ukupnog razvoja za Općinu (PUR). PUR je prvi sveobuhvatni razvojni plan koji je osmišljen od strane Općine i svih njezinih aktera u suradnji (uglavnom putem predstavnika u općinskom partnerskom odboru). PUR Općine produkt je stanovništva Općine. Plan sadrži direktne reference na nacionalne razvojne prioritete i problematiku, ali je primarno orijentiran na dobrobit stanovnika i poduzetnika Općine Gola.

1.4 PUR će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu

PUR je zamišljen kao instrument koji će omogućiti Općini da strateškim i usklađenim razvojnim planom nastupa prema različitim donatorima i investitorima, uključujući Vladu RH, Županiju, Europsku Komisiju te niz drugih bilateralnih ili multilateralnih donatora. Kratkoročno, cilj je PUR-a da omogući Općini efikasno i ekonomično pristupanje programima ministarstava Republike Hrvatske, predpristupnim fondovima Europske unije (CARDS program, ISPA, SAPHARD, IPA...) te strukturnim fondovima EU.

1.5 PUR će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje

PUR uključuje identifikaciju glavnih razvojnih prioriteta i bit će proveden uglavnom putem projekata javnog sektora koji će omogućiti, potaknuti i zaštititi rast i razvoj privatnog i civilnog sektora. Razvoj privatnog sektora stvorit će «bogatstvo» i nove vrijednosti. Razvoj civilnog sektora izgradit će snažno i slobodno demokratsko društvo.

1.6 PUR se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata

PUR će stvoriti poticajno i povoljno okruženje prvenstveno kroz projekte fizičke, ekonomske i socijalne infrastrukture koja je potrebna da bi se uklonile identificirane razvojne blokade u Općini te da bi se omogućilo i potaknulo privatni sektor i civilno

društvo na realizaciju komercijalnih i socijalnih razvojnih mogućnosti i potencijala Općine. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata uključuju: širenje vodoopskrbne mreže, unapređenje sustava gospodarenja otpadom, razvoj cestovne mreže, unapređenje i modernizacija sustava obrazovanja, potporu mreži udruga te savjetodavnu potporu poduzetničkoj zajednici. Krajnji cilj ovakvih projekata je razvoj temeljnih resursa Općine te izmjena strukture i baze koja će dovesti do razvoja novog i vitalnog poduzetničkog modela Općine .

1.7 Javni sektor je važan

PUR će biti, barem tijekom prvih godina njegove provedbe, vođen od strane javnog sektora, a fokusirat će se na davanje potpore privatnom sektoru u razvoju komercijalnih aktivnosti koje povećavaju ukupno ekonomsko bogatstvo. Drugi fokus PUR-a bit će davanje potpore civilnom društvu u razvoju participativne i slobodne demokracije i stvaranju sustava socijalne podrške koji povećavaju ukupno društveno bogatstvo i dobrobit.

1.8 PUR započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni

Dogovorena vizija razvoja do 2020.. godine koncentrira se na smanjenje nezaposlenosti i povećanje životnog standarda kroz poticanje ekonomskih aktivnosti baziranih na održivom korištenju prirodnih resursa, tradiciji i među-sektorskom partnerstvu.

2. NAŠA VIZIJA ZA 2020.

2020. godine Općina će biti centar razvoja ruralnog turizma te malog i srednjeg poduzetništva s domaćim i stranim poduzećima te velikim udjelom novo-dodane vrijednosti. Te će tvrtke zapošljavati velik broj obrazovanih u poboljšanim općinski i županijskim obrazovnim institucijama. Općina će biti poznata po turističkim vrijednostima i ponudi, čistom okolišu, komercijalnoj poljoprivredi i organskim poljoprivrednim proizvodima koji će se u 2020. prodavati širom Europske Unije. Životni standard stanovništva Općine poboljšat će se do 2020. i približiti europskom prosjeku. Općina će također biti poznata po svojim nastojanjima da zaštiti okoliš i koristi prirodne resurse Općine na pravilan i održiv način. Većina tog uspjeha bit će rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora.

Općina i Općinski partnerski odbor dogovorili su i formulirali četiri ključna razvojna cilja na bazi vizije Općine:

1. Jačanje gospodarstva temeljenog na razvoju ruralnog turizma na način koji vodi značajnom i trajnom smanjenju nezaposlenosti.
2. Izgradnja infrastrukture koja je nužna za razvoj poduzetništva i mudro gospodarenje okolišem.
3. Intenzivan razvoj i modernizacija obrazovnih sustava.
4. Razvoj socijalne infrastrukture sa ciljem poboljšanja položaja osjetljivih grupa društva.

2.1 Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:

Ekonomska infrastruktura

- **Uspostava centra za novu tehnologiju u Općini** - Centar će voditi u prvim trenucima lokalna Razvojna agencija, bit će potrebno izraditi studiju provedivosti i poslovni plan centra koji će uključivati i srednjoročnu strategiju za financiranje nakon potpore od strane EU.
- **Osnivanje novinskih brošura (newsletter-a) i programa obuke za stanovnike ruralnih područja** o vrstama aktivnosti koje primaju podršku Vlade RH i Europske Komisije.
- **Razvoj integriranog projekta oko ideje Seoskog turizma u općinama** uključujući ruralni turizam i aktivnosti generiranja prihoda.
- **Grant sheme za grupe proizvođača** kao što je Udruga povrćara, mljekara, voćara, ljekovitog bilja koja nastoji omogućiti usluge svojim članovima.
- **Uspostava i razvoj poduzetničkih zona.**
- **Tehnička podrška upravljanju poslovnim zonama, mini regionalnom marketingu i privlačenju stranih ulaganja** u poslovnim zonama.

Fizička infrastruktura

- **Projekt infrastrukture (odvodnja) Općine** koji implicira rješavanje sustava za sva naselja .
- **Projekt modernizacije cestovnih pravaca** svih područja Općine.

Socijalna infrastruktura

- **Informativno pravni centar.** Da bi imao pristup vladinim programima, Centar mora postati akreditirani centar pravne pomoći te potražuje podršku kako bi se pripremio za akreditaciju i razvoj programa, a sa ciljem postizanja tog statusa.
- **Podrška nevladinim udrugama.** PUR će istražiti načine za veću uključenost građana u odlučivanje.

2.2 Provedba PUR-a

Izabrani Općinski predstavnici u vijećima te općinska izvršna tijela središte su PUR provedbe. Jedinica za provedbu programa (Programme Management, Razvojna agencija), bit će formirana sa zadatkom koordinacije PUR provedbe. Glavni zadatak Jedinice je uspostava prikladnih upravljačkih i koordinacijskih mehanizama kao i priprema natječajnih procedura u skladu s hrvatskim, EU i zahtjevima drugih potencijalnih donatora.

Jedinica će, također, biti zadužena za efikasnu komunikaciju između Općinskog vijeća te Jedinice za provedbu ROP-a Koprivničko - križevačke županije i drugih aktera u procesu. Pored Općinskog vijeća, Jedinica za provedbu projekta je najvažnije tijelo PUR-a i provedbe. Ovaj odbor je novi instrument uspostavljen tijekom PUR pripreme i ostat će jedan od najvažnijih elemenata u procesu implementacije PUR-a.

Ostale važne institucije koje će biti uključene u PUR provedbu uključuju nevladine udruge i lokalne organizacije te naravno privatni sektor kojeg se može smatrati glavnim pokretačem održivog generiranja bogatstva i radnih mjesta. Konkurentno gospodarstvo tada treba dovesti u poziciju da generira nova radna mjesta na temelju vlastite konkurentnosti, a ne programa poticanja zapošljavanja. Niti privatni niti civilni sektor Općine trenutno nisu naročito dobro organizirani, ali su oba u potpunosti zastupljena u partnerstvu i smatraju se glavnim partnerima u PUR provedbi.

2.3 Financiranje PUR-a

Načini i izvori financiranja često su isključiva točka interesa u planiranju razvoja. To je nepoželjno i opasno, jer je na Općini da zadrži kontrolu nad razvojnim procesima i temama kako bi privukla financiranje u projekte koji podržavaju općinsku razvojnu strategiju. Može se reći da postoji konkurencija među fondovima kao što postoji i konkurencija među donatorima i donatorskim organizacijama u potražnji za «dobrim projektima». Dobri projekti su oni prioritetni projekti koji generiraju razvoj u onom smjeru koji definira dogovorena strategija. **Stoga strategija treba usmjeravati financiranje, a ne obrnuto.** U Hrvatskoj je situacija s financiranjem relativno dobra, unatoč visokim razinama zaduživanja od strane Vlade. Trenutna je procjena da je potrebno za razvojne projekte u Općini oko 10 milijuna eura za razdoblje od

slijedećih 10 godina. Ova je procjena skromna i ne uključuje potencijal privatnih investicija te investicija nevladinog sektora.

Inicijalna financijska podrška Europske Komisije za provedbu PUR-a iznosi oko 500 tisuća eura koji će biti vjerojatno na raspolaganju za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijski kapacitet Općine je trenutno nedovoljan i morat će se razviti kako bi se iskoristilo sve fondove koji su na raspolaganju što efikasnije i ekonomičnije. U tom je smislu od presudne važnosti izgradnja kapaciteta Općine i relevantnih provedbenih institucija što će se djelomično realizirati putem provedbe PUR-a, a djelomično kroz druge razvojne programe inicirane i sponzorirane od strane Vlade.

S obzirom na ograničeni financijski kapacitet Općine kao i velikog broja jedinica lokalne samouprave, strategija je financiranja pristupiti što većem broju međunarodnih donatorskih institucija kao što su: Europska Unija, Svjetska Banka, USAID, DFID te bilateralni donatori. Cilj je iskoristiti inicijalna sredstva Europske Komisije stavljena na raspolaganje u svrhu privlačenja i maksimiziranja učinka drugih izvora kao što su državni proračun i ostali multilateralni i bilateralni donatori. Prema potrebi, Općina će sudjelovati u financiranju materijalnim i nematerijalnim doprinosom. Dugoročno, cilj je razviti oporezivu bazu Općine, kako bi se smanjila ovisnost o državnom proračunu i stranoj asistenciji. Opće poznata je činjenica da svaki donator ima specifične zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni da bi se ostvarila financijska asistencija. U načelu, projekti koji se predlažu donatoru moraju biti određenog tipa, ali također i u potpunosti opravdani što podrazumijeva sukladnost s dogovorenim razvojnom strategijom područja u kojem se nalaze te opravdanje pozitivnom procjenom provedivosti / ekonomskom analizom (feasibility study / cost-benefit analysis). Taj zadatak pripreme PUR-ovih projekata biti će odgovornost Općinske uprave.

3. OPĆI PODACI O OPĆINI GOLA

Općina Gola smjestila se između lijeve obale rijeke Drave i granice sa susjednom Republikom Mađarskom. Sam naziv Gola dolazi iz mađarskog jezika i znači roda. Naime, općina je poznata po velikom broju roda koje se gnijezde u njoj. Uz mjesto Gola koje je centar i središte, općinu čine još četiri sela, a to su: Gotalovo, Novačka, Otočka i Ždala. Prostire se na površini od 76,33 km² te broji 2.431 stanovnika.

Ukupno	0 – 6 godina	0 - 14 godina	0 - 17 godina	0 - 19 godina	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno stanovništvo (15 – 64 godine)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti
2.431	176	408	506	562	-	-	1.502	638	521	257	42,2	113,5	26,2
1.223	98	215	265	301	-	-	805	252	203	101	40,2	83,7	20,6
1.208	78	193	241	261	492	139	697	386	318	156	44,3	147,9	32

Izvor: DZS

Najznačajniji prirodni resurs Općine Gola je poljoprivreda. Ova općina je poljoprivredni kraj s intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom. Poljoprivreda je djelatnost iz koje je 88% domaćinstva ostvaruje pretežne ili djelomične prihode, samo 12% kućanstva nema zemlju. Gotovo svi poljoprivrednici proizvođači na ovom području uzgajaju osnovne žitarice: pšenicu, ječam, kukuruz i sl. Nešto manje bave se uzgojem povrća. Primarna proizvodnja u ratarstvu ili stočarstvu ujedno je i vlastita sirovina. Stočarstvo i stočarska proizvodnja je u Općini Gola uz agrarnu strukturu najvažnija poljodjelska grana. U stočarstvu Općine Gola prioritetnu ulogu ima govedarstvo i proizvodnja mlijeka i mesa, te iza toga svinjogojstvo. Općina Gola kao drugi najznačajniji prirodni resurs posjeduje velika područja bogata šumom. Ovo je područje bogato šumom oduvijek imalo vrlo značajnu gospodarsku vrijednost, te vrlo dugu i uspješnu tradiciju.

3.1 Naseljenost Općine

Prema popisu stanovništva Općina Gola imala je 2.760 a 2011. godine prema posljednjem popisu stanovnika imala 2.431 stanovnika, što pokazuje iseljavanje stanovnika iz Općine.

Starost	Ukupno	Muškarci						Žene					
		svega	neoženjen	oženjen	udovac	razveden	nepoznato	svega	neudana	udana	udovica	razvedena	nepoznato
Ukupno	2.023	1.008	395	540	53	15	5	1.015	190	542	265	14	4
15-19	154	86	86	-	-	-	-	68	68	-	-	-	-
20-24	149	72	67	5	-	-	-	77	58	19	-	-	-
25-29	137	75	51	22	-	1	1	62	25	35	-	2	-
30-34	118	57	25	32	-	-	-	61	10	50	-	1	-
35-39	130	69	29	40	-	-	-	61	5	52	3	1	-
40-44	199	114	39	71	-	4	-	85	7	75	2	1	-
45-49	181	103	34	64	1	4	-	78	5	69	3	1	-
50-54	182	104	27	72	4	-	1	78	3	64	9	2	-
55-59	135	76	15	58	2	1	-	59	3	42	13	1	-
60-64	117	49	10	32	3	4	-	68	3	40	24	1	-
65-69	141	58	7	44	6	1	-	83	-	37	44	1	1
70-74	123	44	3	35	5	-	1	79	1	27	49	1	1
75-79	126	53	2	40	11	-	-	73	1	19	50	2	1
80-84	86	30	-	16	14	-	-	56	1	10	44	-	1
85 i više	45	18	-	9	7	-	2	27	-	3	24	-	-

Izvor: DZS

Prema dobnoj strukturi distribucija stanovništva ukazuje na koncentraciju stanovništva u dobnim skupinama od 15-19, 35-39, 40-44 godina. Najveći broj stanovnika identificiranje u dobnoj skupini od 40-44 godine. To govori o relativno pozitivnim kretanjima unatoč smanjivanju broja stanovnika.

Prema spolu su neznatno zastupljenije žene u odnosu na muškarce. Stanovnika muškog spola ima 1.008 a ženskog 1.015. Temeljno obilježje u pogledu obrazovanja je osnovno obrazovanje i srednja razina sa relativno malim brojem fakultetski obrazovanih stanovnika. Naravno, to ima svog neposrednog odraza na razvoj općine.

3.2 Klima

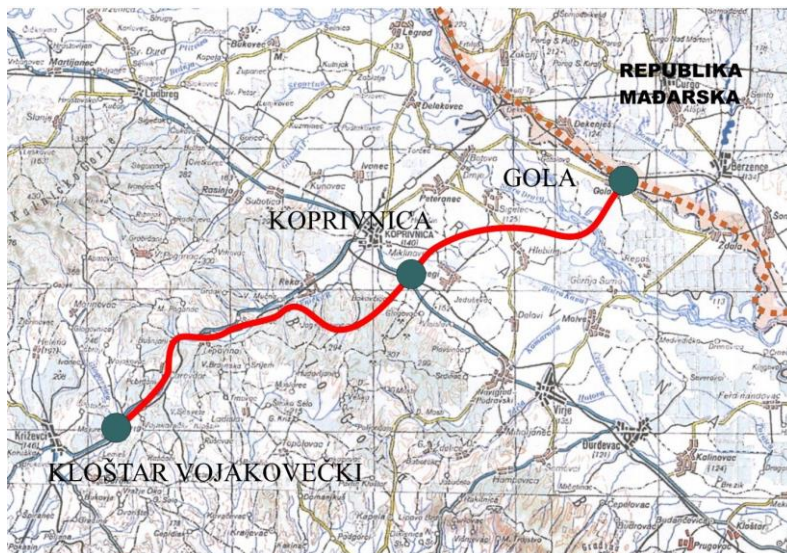
Na području Općine Gola klima je kao i u cijeloj Koprivničko - križevačkoj županiji koja se nalazi u prijelaznom području umjereno semihumidne u stepskoaridnu panonsku klimatsku zonu. Čitave zime ovdje je prisutan hladan zrak, tako da ovdje dolazi do izričaja umjereno kontinentalna klima s dosta izraenim ekstremnim vrijednostima pojedinih klimatskih elemenata. Srednja godišnja temperatura zraka za Općinu Gola za razdoblje od 1976. do 2005. je 10,5°C. Srednja godišnja maksimalna dnevna temperatura zraka iznosi 15,7°C, a minimalna 6,1°C. Najviša godišnja maksimalna temperatura bila je 2000. i iznosila je 18,5°C, a najnia minimalna 1985. iznosila je samo 4,8°C. Apsolutna maksimalna temperatura izmjerena je 20. kolovoza 2000. od 38,2°C, a minimalna 8. siječnja 1985. od -23,5°C. Oborine su klimatski element koji značajno utječe na režim voda u tlu i podzemlju, a time i na bilancu vode u tlu. Srednja godišnja suma oborina iznosi 841 mm s rasponom od 554 mm u 1983. do 1036 mm u 1998. Vjerojatnost pojava godišnjih količina oborina od 75% odgovara projektnoj potrebi vode, tj. pri navedenoj količini oborina i izraèunatoj potrebi vode za određenu kulturu, moe se odrediti koliko je potrebno osigurati vode za navodnjavanje. Suma mjesečnih količina oborina vjerojatnosti prekoraćenja od 75% za Općinu Gola iznosi 519 mm.

3.3 Reljef i tlo

Reljef i tlo Općine Gola isto je kao i u cijeloj Koprivničko – križevačkoj županiji i pripada reljefno, pretežito nizinsko područje prirodno omeđeno rijekom Dravom, te brdovitijim rubnim područjima Kalničkog gorja i Bilogore. Veliki dio Koprivničko-križevačke županije, leži u aluvijalnoj nizini rijeke Drave, te pripada Dravskom slivu, dok predio kalničkog gorja pripada Savskom slivu (najznačajniji vodotok Glogovnica).

3.4 Prometni infrastrukturni sustav

Naselja Općine Gola dobro su međusobno povezana i uključena u ukupni prometni sustav Koprivničko – križevačke županije.

Karta cesta na području Općine Gola

3.4.1 Cestovni i željeznički promet

Općina Gola smjestila se između lijeve obale rijeke Drave i granice sa susjednom Republikom Mađarskom. Zbog svoga položaja Općina je izuzetno dobro prometno povezana i sa cestovnim i sa željezničkim trasama.

3.4.2 Plinoopskrba

Prostornim planom uređenja Općine utvrđen je sustav plinoopskrbne mreže na teritoriju Općine. Plinovodna mreža Općine Gola sadržava magistralni plinovod postojeći i distribucijske mjesne plinovode. Plinom Općinu Gola opskrbljuje GKP Komunalac d.o.o.

3.4.3 Elektroenergetika

Područje Općine Gola opskrbljuje se električnom energijom iz mreže preko 33 trafostanica naponskog nivoa 10/0,4kV. Ukupna instalirana snaga postojećih

trafostanica iznosi 3.950 kV. Općinu električnom energijom opskrbljiva DP Elektra Koprivnica.

Područje Općine pokriveno je mrežom zračnih i kabelskih vodova tako da se nove potrebe za električnom energijom mogu kvalitetno i brzo riješiti.

3.4.4 Odvodnja otpadnih voda

Komunalije d.o.o. Đurđevac održavaju i upravljaju sistemom javne odvodnje i pročišćavanjem otpadnih voda Općine Gola.

Sustav odvodnje podijeljen je na četiri zone "A", "B", "C" i "D".

U pogonu izgrađenog javnog sustava odvodnje uočeni su veliki nedostaci uvjetovani lošom izvedbom kanalske mreže, što se naročito odnosi na izvedene nivelete kanala sa kontra padovima, što rezultira nekvalitetnom otpadnom vodom i otežanim radom uređaja za pročišćavanje.

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda izveden je kao uređaj za mehaničko-biološko čišćenje otpadnih voda sistemom dubinske areacije finim mjehurićima sa sustavom biološkog pročišćavanja uz istovremenu stabilizaciju mulja.

3.4.5 Vodoopskrba

Javni isporučitelj vodnih uslugaza Općinu Gola su Komunalije d.o.o. Đurđevac. Voda se crpi iz vodocrpilišta smještenog jugoistočno od grada Đurđevca. Sastoji se od crpne stanice Đurđevac "I" i Đurđevac "II" u vlasništvu INA Naftaplin d.d. Zagreb. Crpilište Đurđevac "I" crpi vodu iz četiri bunara maksimalnog kapaciteta 160 l/s za tehnološke potrebe INA Naftaplina i dijelom za potrebe opskrbe vode stanovništva prigradskih naselja Budrovac, Čepelovac i Mičetinac, putem rezervoara "Budrovac" $V = 100 \text{ m}^3$. Crpilište Đurđevac "II" namijenjeno je samo za opskrbu stanovništva pitkom vodom. Voda se crpi iz dva bunara ukupnog maksimalnog kapaciteta 80 l/s, kojima se opskrbljuje voda ostalog dijela vodoopskrbnog područja Komunalija d.o.o.

Izgradnja vodoopskrbne mreže započela je 1987 godine u gradu Đurđevcu, potom u Virju 1992, Molvama 1997, N. Virju 2000, Goli i Ferdinandovcu 2002, te u Kalinovcu 2003. Od tada do danas vodom je opskrbljen veći dio područja grada Đurđevca, mjesta Virje i područje cijele Općine Molve. U ostalim naseljima i općinama izvedeni su magistralni vodovi i u toku je izgradnja sekundarne vodovodne mreže. Općina Sesvete P. 2004 g. započet će sa izgradnjom magistralnog cjevovoda dok je za Općina Kloštar P. u toku izrada projektne dokumentacije.

Vodoopskrbna mreža distributivnog područja Komunalije d.o.o. Đurđevac projektirana je i izgrađena tako da se u budućnosti može vrlo jednostavno uklopiti u regionalno povezivanje vodoopskrbe susjednih županija.

Na cijelom distributivnom području ukupno je izgrađeno cca 260 km cjevovoda profila od d63 mm do d400 mm. Cjevovod je izveden uglavnom iz PEHD-a, te iz PVC-a i ductil-a. Tlak u mreži je od 5,5 do 6,5 bara. Prosječna potrošnja u vodovodnoj mreži je 10 - 14 l/s. Dnevna potrošnja je od 900 do 1300 m³. Godišnja potrošnja je cca 436 000 m³.

3.4.6 Gospodarske djelatnosti

Najznačajniji prirodni resurs Općine Gola je poljoprivreda. Ova općina je poljoprivredni kraj ali na području općine razvija se malo poduzetništvo.

Poljoprivreda

Najznačajniji prirodni resurs Općine Gola je poljoprivreda. Ova općina je poljoprivredni kraj. Dio je panonske regije a spada u prekodravsku mikroregionalnu cjelinu. Prekodravlje je područje s intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom. Poljoprivreda je djelatnost iz koje je 88% domaćinstva ostvaruje pretežne ili djelomične prihode, samo 12% kućanstva nema zemlju. Gotovo svi poljoprivrednici proizvođači na ovom području uzgajaju osnovne žitarice: pšenicu, ječam, kukuruz i sl. Nešto manje bave se uzgojem povrća. Primarna proizvodnja u ratarstvu ili stočarstvu ujedno je i vlastita sirovina.

Stočarstvo i stočarska proizvodnja je u Općini Gola uz agrarnu strukturu najvažnija poljodjelska grana. 50% domaćinstva Općine Gola bavi se stočarstvom. Vrlo je malo domaćinstava koja se bave isključivo jednom proizvodnjom npr. svinjogojstvom. Velika većina su još uvijek mješovita proizvodnja.

U stočarstvu Općine Gola prioritetnu ulogu ima govedarstvo i proizvodnja mlijeka i mesa, te iza toga svinjogojstvo.

Šumarstvo

Općina Gola kao drugi najznačajniji prirodni resurs posjeduje velika područja bogata šumom. Ovo je područje bogato šumom oduvijek imalo vrlo značajnu gospodarsku vrijednost, te vrlo dugu i uspješnu tradiciju. Osnivanjem Đurđevačke imovne općine 1874. godine, započinje u ovom dijelu Hrvatske organizirana briga o gospodarenju šumama i razvoju šumarstva. U proteklih 120 godina, iako je šumarstvo ovog područja prošlo kroz brojne transformacije i reorganizacije, šumari su neprestano vodili brigu o šumama. Po očuvanosti i kvaliteti drvne mase te ekološkom stanju šume Koprivničko-križevačke županije spadaju među najljepše sastojine u Hrvatskoj.

Područje Općine Gola relativno je dobro pokriveno šumskim površinama, koje tijekom vremena znatno ne mijenjaju svoju veličinu. Većina šuma u ovoj Općini nalazi se pod državnom upravom. Veći kompleks državnih šuma i šumskog zemljišta nalaze se u jugoistočnom dijelu Općine. Uz lijevu obalu rijeke Drave, na sjeverozapadnom rubu prostora Općine Gola, nalazi se pojas privatnih šuma.

Turizam

U strategiji razvoja Republike hrvatske poljoprivreda i turizam zauzimaju sve značajnije mjesto.

U Općini Gola osnovne pravce i mogućnosti razvoja turizma određuju prirodno-zemljopisni i kulturno-povijesni uvjeti, dosadašnji razvoj ugostiteljsko-turističke djelatnosti, dostignuta razina turističke ponude. Motivi dolaska turista su uglavnom

uvjetovani poslovnim razlozima te ponudom lova i ribolova, ugostiteljskom ponudom, izletničkim pobudama i obilaskom prirodnih ljepota i kulturnih znamenitosti.

Na području Općine Gola mogućnosti noćenja postoje u apartmanima Hrvatskih šuma, Ugostiteljskom obrtu Pilajevo i u Lovačkom domu.

Hrastove šume Repaša, priroda uz rijeku Dravu, rezervati prirode Ješkovo i Čambina, obradiva polja bez industrijskog zagađenja samo su dio onoga što čini ovu regiju toliko različitom. Prekodravlje je bogato visokom i niskom divljači, pa vam lovačko društvo "Zec" može ponuditi posjete našim lovištima. Također mnogi ljubitelji ribolova zalaze na obale rijeke Drave i njezinih brojnih rukavaca uživajući i u ljepoti dravskog krajolika.

Centar Prekodravlja, selo Gola, poznato je poznavateljima naivne umjetnosti. U galerijskom prostoru Stare škole u Goli možete vidjeti djela dvadesetak likovnih stvaratelja ovog kraja. Najpoznatiji među njima su Ivan Večenaj, Stjepan Večenaj, Mladen Večenaj, Martin Mehkek, Franjo Vujčec, Biserka Zlatar Milinković, Dado Cvetko, Nevenka Rehorović Matas i dr.. Djela Ivana Večenaja krasi privatnu galeriju Večenaj. Udruga Motacilla Alba smještena u prekrasnom krajoliku jezera Ješkovo drage volje će Vas ugostiti, te Vam pokazati skulpture u Eko vrtu Podravaca i rijeke Drave.

Nedaleko Gole, kod jezera Ješkovo, na imanju našeg poznatog kipara, gospodina Dragutina Ciglara-Laoa može se vidjeti skulptura štuke. Štuka je izrađena od hrastova drveta na jednoj likovnoj, slikarsko-kiparskoj koloniji i ušla je u Guinnessovu knjigu rekorda kao najveća drvena skulptura na svijetu. Do sada najveća skulptura bila je dugačka 9,36 metara, dok je naša štuka s Ješkova uspjela narasti do čak 10,52 metra.

Samo u ovom dijelu Hrvatske – Prekodravlju ili točnije Općini Gola postoje "kotačanje" i "bincanje". Dvije su to stare narodne igre koje naši mještani redovito na Uskrs igraju još od davno. Vježbe naravno traju i prije, a pravila su jednostavna. Nakon formiranja dvije ekipe (većinom na cesti nasred ulice) u kotačanju jedna ekipa drugoj kotrlja mali kotač veličine paka za hokej. Cilj druge ekipe je udariti ga

kotačnicom i što jače ga vratit natrag zemljom ili zrakom. Naravno, ako ne uspiju pogodit kotrljaju oni. Slično je i kod bincanja samo malo drugačiji "alat". Opet se formiraju dvije ekipe, ali je ovaj put cilj što jače sa palicom pogodit binca koji se nalazi na dasci postavljenoj na cigli (bincalki). Druga ga ekipa mora uhvatit u zraku da bi ona išla na pucanje. Ako binac ipak udari u zemlju moraju ga što prije bacit suigraču na bincalku kako bi on dodirod cigle spriječio tzv. spašavanje palica igrača protivničke ekipe koji su pucali. I to zato jer nakon što neki od igrača pogodi binca a protivnička ga ekipa ne uhvati u zraku, mora trčati po svoju palicu i vratiti je prije nego se vrati binac. To mogu raditi i svi njegovi suigrači koji su pucali, a nisu uspjeli spasiti svoje palice. Veoma slično baseballu, iako se čak priča da je baseball i nastao po uzoru na bincanje.

4. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Na teritoriju Općine nalazi se osnovna škola "Gola", te u Općini djeluje i jedinica predškolskog odgoja i naobrazbe - odgojna skupina "Zvončić". Za djecu iz udaljenih naselja organizirani je prijevoz do škole.

U Općini djeluju razne udruge i društva čiji članovi nastupaju i natječu se po raznim manifestacijama i događajima gdje ujedno predstavljaju svoju Općinu. Organizirani su kao kulturna društva, sportska društva te udruge.

Vjerski život

Općina Gola obuhvaća područje dviju župa. To su "Župa Gola" i "Župa Ždala".

Gola je do 1823. godine bila u sastavu Vesprimske biskupije i spadala pod župu Gyékényes. Tad se uz mnoge pregovore Vesprimskog i Zagrebačkog biskupa, a ponajviše mnogobrojne zahtjeve nekolicine mještana koji su živjeli na tom prostoru uspjela odvojiti od župe Gyékényes te je pripojena župi Drnje kao filijala. Još uvijek siromašni stanovnici toga područja uspjeli su pod vodstvom drnjanskog župnika Ivana Sabolovića sagraditi skromnu drvenu kapelu pod nazivom "Sv. Tri Kralja", potrebnu za održavanje službe Božje. Isto tako selo Ždala nije imalo svoju župu već

je pripadalo u sastav župe Brežnica (Berzence) u Vesprimskog biskupiji. U Ždali je tada postojao samo drveni zvonik sa blagoslovljenim zvoncem. Godine 1827. filijala Gola je odvojena od župe Drnje, te je osnovana župa u Goli pod zaštitom "Sv. Triju Kraljeva". U novostvorenu župu pripala je i filijala Ždala iz župe Gyékényes. Za upravitelja je postavljen Stjepan Ambreuš, kapelan drnjanski, koji nedugo zatim postaje i prvi župnik ove župe. 1830. godine župi je priključeno selo Gotalovo iz župe Drnje. Iste je godine u Ždali podignuto novo groblje, a takvo je osnovano i u Goli u čijem je središtu postavljen lijepi pozlaćeni križ.

Gradnja zidane župne crkve počinje 1839. godine, a 10. svibnja 1840. postavljen je blagoslovljen kamen temeljac. 1842. godine napravljen je toranj crkve, a crkva je iznutra i izvana ožbukana, te su u nju prenesene obnovljene orgulje iz stare kapele. Naredni su župnici među kojima se ističe Pavao Kušter (1862.-1890.) crkvu opskrbili svim potrepnostima, a Kušter je i žitelje Ždale naveo da sebi 1884. godine sagrade krasnu crkvu. 1895. godine selo Ždala se odcjepljuje od župe Gola. Osnovana je župa "Presvetog Trojstva" u Ždali. Kasnije je i u Gotalovu sagrađena crkva "Sv. Ivana Krstitelja".

Iako su kroz godine ovo područje poharale razne prirodne nepogode kao što je bilo izlivanje Drave 1851. godine, pošasti kao kolera u Gotalovu 1855. godine koja je pomorila mnogo ljudi, te ratna stradavanja, crkve su sa svojim vjernicima preživjele do danas. Štoviše, sređivale su se i osuvremenjivale da bi do danas izrasle u prelijepu suvremenu sakralnu objekte dostojne službe Božje.

Sport i rekreacija

U Općini Gola djeluju mnoga društva i udruge koja pomažu u radu same općine, a ponajprije upotpunjuju kulturni život općine, te promiču domaće narodne običaje.

Možda jedna od najpoznatijih udruga našeg kraja je "Golska likovna udruga". Okuplja izvorne slikare i kipare i pripada joj zasluženost mjesto u kulturnom životu Gole. Neki od značajnijih članova su joj izvorni slikar i pisac Ivan Večenaj Tišlarov, slikari Martin Mehkek, Franjo Vujčec, i slikarica Biserka Zlatar Milinković. Članovi predstavljeni u

galerijskom prostoru Galerija Stara škola Gola smještenom u zgradi napuštene škole iz 1897. godine pripadaju krugu izvornog hrvatskog slikarstva.

U miru jezera Ješkovo, a na poticaj poznatog kipara Dragutina Ciglara Laoa, osnovana je "Motacilla alba-Ješkovo". Ova građanska udruga želi okupiti sve likovne, ali i literarne stvaratelje Podravine koji bi u izravnom dodiru s prirodom, a preko svojih djela, prenosili ljepotu podravskog krajolika. Važan segment je i edukacija djece koja bi više puta godišnje, pod nadzorom kipara Ciglara, učila osnove keramike i kiparstva, a njihovi uradci bili bi namijenjeni humanitarnim akcijama.

Udruge koje također zauzimaju važno mjesto u kulturnom životu Općine Gola su "Udruga Prekodravski zvon" Gola, "Hrvatsko srce" Ždala, "Gotalovečko srce" Gotalovo. Članovi udruga djeluju na očuvanju kulturne baštine kroz pjesmu, ples i igrokaz.

Tu je i "Lovačka udruga Zec Gola-Gotalovo" osnovana još davne 1945. godine. To je jedna od udruga koje najviše brinu za ekologiju Općine Gola. Udruga ima sjedište u uređenom lovačkom domu u Otočki, smještenom u sredini relativno malog lovišta kojim raspolaže. Jedan od glavnih ciljeva udruge je očuvanje fonda niske i visoke divljači koje ima dosta u samom Prekodravlju i Općini Gola. Isto taku imaju značajnu ulogu u širenju lovnog turizma Općine Gola.

Ostale udruge koje također treba istaknuti su tri društva žena: "Društvo žena Gole", "Društvo žena Gotalovo" i "Društvo žena Ždala", te Udruge MLADEŽI Otočka, Ždala i Novačka.

- Udruga žena "Hrvatsko srce" Ždala
- Društvo žena Gola
- Lovačka udruga "Zec" Gola-Gotalovo
- Udruga "Prekodravski zvon" Gola
- Udruga umirovljenika
- Vatrogastvo

Kulturna i prirodna baština

edna od najpoznatijih udruga ovog kraja je “Golska likovna udruga”. Okuplja izvorne slikare i kipare i pripada joj zasluženno mjesto u kulturnom životu Gole. Neki od značajnijih članova su joj izvorni slikar i pisac Ivan Večenaj Tišlarov, slikari Martin Mehkek, Franjo Vujčec, i slikarica Biserka Zlatar Milinković. Članovi predstavljeni u galerijskom prostoru Galerija Stara škola Gola smještenom u zgradi napuštene škole iz 1897. godine pripadaju krugu izvornog hrvatskog slikarstva.

U miru jezera Ješkovo, a na poticaj poznatog kipara Dragutina Ciglara Laoa, osnovana je “Motacilla alba-Ješkovo”. Ova građanska udruga želi okupiti sve likovne, ali i literarne stvaratelje Podravine koji bi u izravnom dodiru s prirodom, a preko svojih djela, prenosili ljepotu podravskog krajolika. Važan segment je i edukacija djece koja bi više puta godišnje, pod nadzorom kipara Ciglara, učila osnove keramike i kiparstva, a njihovi uradci bili bi namijenjeni humanitarnim akcijama.

4.1 Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine

Zaštita prirodnih vrijednosti trebala bi obuhvatiti sve vrijedne šumske, poljodjelske i zelene površine unutar naselja te zaštitu krajobrazu: prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Osnovni cilj očuvanja vrijednih dijelova prirode, graditeljske baštine i krajobrazne strukture područja Općine je da se očuva identitet. Krajobraz područja čine brežuljci, agrarni elementi, šume te vodene površine. Pojedini predjeli, i to najčešće oni pod šumama još uvijek su visokog stupnja prirodnosti. Osnovni cilj je da se upravo ti prirodni predjeli očuvaju u najvećoj mogućoj mjeri.

Uređenje prostora naselja

Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja te uređenju biciklističkih i pješačkih staza odvojenih od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta.

U cilju zaštite graditeljske baštine potrebno je:

- vršiti neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine,
- poticati temeljne stručne i znanstvene obrade područja značajnih povijesnih cjelina naselja i prostora izrazitih krajobraznih, kulturno - povijesnih i estetskih vrijednosti,
- uspostaviti uravnoteženog odnosa između izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava – osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina radi očuvanja povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i
- revitalizirati ruralne cjeline – otvaranje pozitivnog odnosa spram značajnih vrijednosti i poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.

Očuvanje i zaštita krajolika:

- osigurati kvalitetni krajolik sa što većom uravnoteženošću i skladnošću s gospodarskog, socijalnoga, prostornog, ekološkog i kulturnog gledišta uz očuvanje identiteta područja
- vrednovanje karakterističnih i rijetkih uzoraka krajolika i zaštitu najkvalitetnijih krajolika kao dijela prirodne i kulturne baštine
- u procesu planiranja treba osigurati i zaštitu i primjereno uređenje krajobraznih područja specifičnih i jedinstvenih karakteristika
- očuvanje i unapređenje krajobrazne raznolikosti – izbjegavanjem pravodobne regulacije vodotoka, obnavljanjem vlažnih biotopa i ambijenata, sprečavanjem neplanske izgradnje na krajobrazno izloženim lokacijama
- očuvanje seoskih krajolika – razvitak seoskih prostora planirati da se osigura skladan socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj, uz oživljavanje seoskog gospodarstva i poticanje ruralnog stanovanja uz izgradnju društvene i komunalne infrastrukture
- građevinsko područje naselja i sela definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine (osobito oblik parcela, smještaj građevina te tradicijski i obiteljski vrt).

5. CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA

5.1 Razvoj Naselja

Ciljevi razvoja naselja su:

- jačati sustav središnjih naselja koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu Županije, u funkciji ravnomjernog razvitka - to znači uspostavu centara policentričnog razvoja koji se ostvaruje realizacijom proizvodnih i infrastrukturnih objekata koji pridonose razvitku manjih razvojnih središta u žarišta razvoja.
- istražiti problematiku pograničnih predjela i u tom prostoru razvijati odgovarajuće funkcije u manjim naseljima

5.2 Društveni razvoj

Predškolsko obrazovanje

- potrebno je razvijati proširenje mreže ustanova predškolskog odgoja, prioritetno u onim općinskim središtima u kojima oni nedostaju, kao i u onim naseljima koja imaju potpunu osnovnu školu

Osnovno obrazovanje

- u razvoju osnovnog obrazovanja treba težiti za uspostavom cjelodnevnog boravka djece u školama, a najprije to ostvariti za djecu nižih razrednih odjeljenja – u ostvarenju tog cilja i nadalje je potrebno razvijati mrežu škola izgradnjom novih ili preuređenjem postojećih škola.

Kultura

- na cjelokupnom prostoru Županije najizraženije su kulturno-umjetničke aktivnosti, čije djelovanje treba njegovati i poticati u okviru ogranaka kulturno-umjetničkih društava
- institucije knjižnica i čitaonica potrebno je osnivati i širiti u svim općinskim središtima

Sport

- značenje i razvoj športa potrebno je jačati stvaranjem boljih uvjeta i uvođenjem novih sadržaja koji se odvijaju tokom cijele godine - izgradnju sportskih dvorana vezati uz osnovne škole, te težiti ka njihovoj multifunkcionalnosti (pored sportskih aktivnosti namijeniti i kulturnom, društvenom, javnom životu stanovnika).

Zdravstvo

- težiti načelu kojim se provodi zdravstvena zaštita građana, a to je sveobuhvatnost, kontinuiranost i dostupnost primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima

5.3 Razvoj prometne infrastrukture

Uz ocjenu da je broj i kapacitet prometnica zadovoljavajući, daljnji razvoj prometa trebao bi teći ka održavanju i podizanju nivoa sigurnosti sudionika te osuvremenjavanju postojećih prometnih pravaca. U tom smislu potrebna je rekonstrukcija u vidu proširenja profila prvenstveno dionice sadašnje županijske ceste na mjestima gdje prolazi kroz naselja, radi odvajanja kolnog od pješačkog i biciklističkog prometa. To je posebno važno zbog povećanog broja djece kao sudionika u prometu na putu do škole.

Ciljevi gospodarskog razvoja trebali bi biti povezani s razvojem prometne infrastrukture, stoga bi prometnice u Općini trebale biti u turističkoj funkciji pa prema tome i adekvatno opremljene turističkim oznakama.

Promet

Zbog značaja u prometnom sustavu Županije, ceste prema Općini treba održavati i redovito kontrolirati te izgradnja pješačkih staza radi sigurnosti pješaka Općine. Potrebno je također poboljšati prometnu povezanost autobusnim i željezničkim linija sa okolnim mjestima Županije.

Telekomunikacije

U razvoju telekomunikacija primjena novih tehnologija dovela je do značajnog povećanja kapaciteta priključka, a dobra uspostava telekomunikacijskog sustava na

pograničnom području i u ruralnom prostoru pridonosi sigurnosti i podizanju kvalitete života stanovništva.

5.4 Komunalne infrastrukture

Ciljevi razvoja komunalne infrastrukture trebali bi biti usmjereni u dva pravca:

- opremanje komunalnom infrastrukturom svakog domaćinstva
- osigurati potrebne kapacitete i rezerve u opskrbi energijom (plin, električna energija) kao preduvjet razvoja gospodarskih djelatnosti

Vodoopskrba

Iako je pokrivenost prostora vodoopskrbnim sustavom oko 90% ukupnog broja naselja, još uvijek određeni broj domaćinstava ne koristi vodu iz tog sustava u potpunosti pa je u narednom razdoblju osnovni cilj osigurati trajno, sigurno i kvalitetno opskrbljivanje vodom svih domaćinstava uz trajno praćenje kvalitete vode, zaštitu njezinih izvorišta, održavanje i unapređivanje sustava cjevovoda i uređaja. Budući da su vodotoci najugroženija kategorija okoliša, jer se koriste kao otvoreni kanali za ispuštanje otpadnih voda iz naselja, stočnih farmi, ispiranje poljoprivrednih strojeva i sl., u cilju njihove zaštite i zaštite okoliša je izgradnja sustava za odvodnju otpadnih voda s obaveznom izgradnjom uređaja za pročišćavanje. Cilj razvoja ovog dijela infrastrukturnog sustava je izgradnja lokalnog sustava kanalizacije uz izgradnju lokalnog pročištača bez obzira na količinu otpadnih voda. Vodotoci su u krajobrazu i unutar naselja vrijedan element kojeg je potrebno očuvati sa svim njegovim prirodnim elementima – vegetacijskim pojasom, oblikom korita, obala.

Energetski sustav

Razvoj elektroopskrbe usmjeren je na poboljšanje sigurnog prijenosa električne energije rekonstrukcijom elektroenergetskih mreža, modernizaciji trafostanica.

U plinoopskrbi je potrebno osigurati veći postotak priključenja na plinoopskrbnu mrežu sniženjem troškova te osigurati dovoljne količine plina i za ekstremne uvjete.

Zbrinjavanje otpada

Zbog još uvijek nezadovoljavajućeg zbrinjavanja otpada na području cijele Županije, osnovni cilj u rješavanju te problematike je korištenje prihvatljivih rješenja izgradnjom jedinstvene zajedničke sanitarne deponije za cijelu Županiju ili regiju.

Zbrinjavanje otpada obaveza je jedinica lokalne samouprave koje se u cilju rješavanja tog problema mogu međusobno udruživati. Izgradnja reciklažnog dvorišta na prostoru Općine može se planirati isključivo za otpad iz Općine uz poštivanje prirodnih, geoloških, hidroloških uvjeta te Zakonom propisanih rješenja. Zabranjuje se dovoz i odlaganje otpada iz drugih država, županija i općina na teritoriju Općine.

6. MJERE RAZVOJA OPĆINE GOLA

6.1 SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<p><u>Položaj, prirodni resursi, okoliš</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Povoljan geoprometni položaj(blizina Republike Mađarske) ✓ Bogatstvo obradivih površina, šuma, resursa za biljnu proizvodnju ✓ Očuvan okoliš – mogućnost razvoja ekološke proizvodnje hrane ✓ Dobra energetska i telekomunikacijska infrastruktura <p><u>Gospodarstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji ✓ Tradicija u obrtništvu ✓ Tradicija u proizvodnji hrane – stočarstvo, mljekarstvo, ribarstvo, pčelarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo ✓ Razvijena mreža udomiteljskih institucija <p><u>Društvene djelatnosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Razvijeno osnovnoškolsko obrazovanje ✓ Predškolsko obrazovanje i vrtić ✓ Kvalitetno organizirana zdravstvena zaštita ✓ Očuvana tradicija kulture i običaja kroz kulturno-umjetnička društva ✓ Raznovrsna kulturno- povijesna baština ✓ Organizirana razna sportska društva 	<p><u>Položaj, prirodni resursi, okoliš</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Loša lokalna prometna infrastruktura ✓ Nepostojanje sustava odvodnje ✓ Slaba pokrivenost vodoopskrbom, neizgrađena mreža, mali kapacitet vodocrpilišta ✓ Nedovoljna ulaganja u komunalnu infrastrukturu ✓ Nesanirana divlja odlagališta smeća u kanalima, livadama i šumama ✓ Nedefiniranost raspolaganja državnim zemljištem <p><u>Gospodarstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Nizak bruto društveni proizvod po stanovniku ✓ Loša tehnološka opremljenost gospodarstva ✓ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi ✓ Rascjepkanost i usitnjenost poljoprivrednih i šumskih površina ✓ Nepovezanost malih poljoprivrednih proizvođača ✓ Neorganizirani nastup na tržištu ✓ Nedostatak gospodarske i tehnološke infrastrukture ✓ Nedostatak suradnje gospodarstva i znanosti ✓ Strukturna nezaposlenost ✓ Nekorištenje mogućih izvora financiranja ✓ Nedefinirani gospodarski prioriteti <p><u>Društvene djelatnosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Slaba obrazovna struktura stanovništva ✓ Nepovoljna demografska kretanja ✓ Nedovoljna opremljenost javnih ustanova ✓ Velik udio radno sposobnog, a neaktivnog stanovništva

PRI LI KE	P RI JE TN JE
<p><u>Položaj, prirodni resursi, okoliš</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacija programa vodoopskrbe sa Županijom i Hrvatskim vodama ✓ Unapređenje sustava cjelovitog gospodarenja otpadom na prostoru općine ✓ Sanacija lokalnih cesta uz pomoć Fondova Europske Unije ✓ Rast potražnje za tradicionalnim i eko proizvodima <p><u>Gospodarstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozitivna klima koja podržava ulaganja u gospodarstvo ✓ Razvoj poduzetničke i tehnološke infrastrukture (poduzetničke zone) ✓ Okrupnjavanje zemljišta, korištenje novih tehnologija u poljoprivredi ✓ Jačanje potražnje za eko-proizvodima ✓ Stvaranje prepoznatljivih regionalnih proizv. ✓ Povezivanje i umrežavanje proizvođača u poljoprivrednoj proizvodnji ✓ Umrežavanje poduzetnika u clastere ✓ Razvoj raznih oblika kontinentalnog turizma ✓ Izgradnja brendova u proizvodnji i turizmu <p><u>Društvene djelatnosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Razvoj informacijske tehnologije ✓ Razvoj partnerskih odnosa na lokalnoj i državnoj razini ✓ Osposobljavanje i obrazovanje za potrebe gospodarstva ✓ Povećanje aktivnosti i suradnje s jedinicama lokalne samouprave u okružju, Županiji i RH 	<p><u>Položaj, prirodni resursi, okoliš</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zagađenje okoliša zbog nepostojanja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda ✓ Neadekvatno upravljanje privatnim zemljištem i šumama ✓ Ovisnost u vodoopskrbi o drugim čimbenicima izvan Općine <p><u>Gospodarstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Velika konkurencija u poljoprivredi i proizvodnji hrane ✓ Brzi razvoj novih tehnologija za koju su potrebna velika financijska sredstva ✓ Neefikasna državna uprava, duge i velike procedure kod ishođenja dokumentacije za razvoj i obavljanje poduzetničke djelatnosti ✓ Neorganiziranost državnih službi u zaštiti interesa poduzetnika pred naletom globalne često nelojalne konkurencije ✓ Prevelika fiskalna centralizacija sredstava ✓ Nepostojanje politike ravnomjernog regionalnog razvoja <p><u>Društvene djelatnosti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Propadanje ruralnih sredina ✓ Odlazak mladih i školovanih u gradske sredine ✓ Slaba povezanost centralne države i lokalne samouprave ✓ Nekonzistentni socijalni programi

6.2 *Strateški ciljevi i mjere*

Analizom potencijala općine Gola te kroz održavanje radionica sa stanovništvom Općine došli smo do sljedećih zaključaka o strateškim ciljevima i mjerama.

Prioritet 1. Uređenje komunalne infrastrukture
Mjera 1. Uređenje i izgradnja lokalnih i nerazvrstanih cesta
Mjera 2. Uređenje i izgradnja šumskih i protupožarnih putova
Mjera 3. Uređenje groblja
Mjera 4. Uređenje i izgradnja nogostupa
Mjera 5. Uređenje i izgradnja kanalizacija i vodovoda
Mjera 6. Modernizacija, uređenje i izgradnja sustava javne rasvijete sa naglaskom na eko i led rasvijetu
Mjera 7. Izgradnja i otvaranje novih željezničkih stajališta u naselju Gola
Mjera 8. Uređenje javnog prostora, javnih površina, parkova i šuma
Mjera 9. Izgradnja i uređenje parkirališta na području Općine

Prioritet 2. Razvoj turizma

Mjera 1. Razvoj zdravstvenog turizma

Mjera 2. Razvoj povijesnog turizma

Podmjera 1. Valorizacija arheoloških nalazišta

Mjera 3. Razvoj seoskog turizma

Podmjera 1. Razvoj smještaja u domaćinstvima (bed and breakfast)

Podmjera 2. Razvoj i izgradnja kuća za odmor

Mjera 4. Razvoj kulturnog turizma

Podmjera 1. Izgradnja biciklističkih staza i pješačkih staza koje će povezivati kulturne i povijesne i prirodne sadržaje

Mjera 5. Razvoj sportskog i adrenalinskog turizma

Podmjera 1. Izgradnja i razvoj sportsko rekreacijskih zona

Podmjera 2. Razvoj biciklističkih staza

Podmjera 3. Razvoj pješačkih i Nord-walking staza

Mjera 6. Razvoj lovnog turizma

Mjera 7. Razvoj kulturnog turizma

Podmjera 1. Razvoj Galerije Ivan Večenaj

Podmjera 2. Razvoj etno kuće Ivan Večenaj

Podmjera 3. Infrastrukturni razvoj Art centara Ješkovo

Podmjera 4. Rekonstrukcija starog župnog dvora te prenamjena istog u zavičajni muzej

Mjera 8. Izgradnja športske luke na Dravi nasuprot jezera Ješkovo

Mjera 9. Edukacija stanovništva u turističke svrhe i promoviranje turizma

Podmjera 1. Otvaranje istraživačkog centra na unaprijeđenje turizma

Prioritet 3. Razvoj poljoprivrede

Mjera 1. Razvoj stočarstva

Podmjera 1. Izgradnja aukcijske dvorane za izlaganje i prodaju teladi, junica i krava na aukcijama

Podmjera 2. Adaptacija postojećeg skladišta u ulici A.Šenoe u svrhu skladišta repromaterijala, mješaone stočne hrane, mini mjekara i slično.

Mjera 2. Razvoj ekološke poljoprivrede

Mjera 3. Razvoj ljekovitog i aromatskog bilja

Mjera 4. Uređenje poljoprivrednih putova

Mjera 5. Razvoj sustava za navodnjavanje

Mjera 6. Razvoj povrtlarstva

Mjera 7. Razvoj ovčarstva i kozarstva

Mjera 8. Razvoj Pčelarstva

Mjera 9. Izgradnja objekata za finaliziranje poljoprivrednih proizvoda

Podmjera 1. Izgradnja mini sirane

Podmjera 2. Izgradnja mini klaonice

Podmjera 3. Izgradnja mini mljekare

Podmjera 4. Razvoj i izgradnja punionica meda

Mjera 10. Promocija i plasman poljoprivrednih proizvoda

Mjera 11. Zaštita izvornosti i brendiranje poljoprivrednih proizvoda

Mjera 12. Poticanje osnivanja Udruga i strojnih prstena na području Općine.

Mjera 13. Razvoj istraživačkih institucija za razvoj poljoprivrede i promoviranje razvoja poljoprivrede

Podmjera 1. Razvoj sustava meteoroloških stanica

Prioritet 4. Razvoj poduzetništva i malog obrtništva

Mjera 1. Izgradnja poduzetničke zone i unapređenje postojeće

Mjera 2. Izgradnja poduzetničkog inkubatora

Podmjera 1. Pomoć start – up poduzetnicima

Mjera 3. Modernizacija i unaprijeđenje prerade i proizvodnje

Mjera 4. Razvoj i izgradnja sunčanih elektrana isključivo na postojećim građevinskim objektima

Mjera 5. Edukacija stanovništva u sektoru gospodarstva i poduzetništva i promoviranje poduzetništva i obrtništva

Prioritet 5. Razvoj društvenih djelatnosti

Mjera 1. Razvoj i poticanje na osnivanje novih te unaprijeđenje rada postojećih udruga

Mjera 2. Izgradnja i uređenje objekata za boravak predškolske djece

Podmjera 1. Izgradnja i uređenje postojećih parkova za djecu i dječjih igrališta

Mjera 3. Izgradnja i uređenje objekata za djecu školske dobi

Podmjera 1. Dogradnja i uređenje škola

Podmjera 2. Uređenje i izgradnja sportske dvorane sa bazenom

Mjera 4. Izgradnja i uređenje objekata za rekreaciju stanovništva

Podmjera 1. Rekonstrukcija starog župnog dvora te prenamjena istog u prostor za rekreaciju

Mjera 5. Izgradnja i uređenje objekata za stanovništvo treće životne dobi

Podmjera 1. Izgradnja zdravstvenih ustanova

Podmjera 2. Izgradnja dnevnog boravka za starije osobe

Podmjera 3. Izgradnja doma za starije osobe

Mjera 6. Jačanje vatrogsne zajednice

Podmjera 1. Izgradnja i uređenje vatrogasnih domova

Podmjera 2. Kupnja vatrogsnih vozila

Podmjera 3. Kupnje opreme za dobrovoljna vatrogasna društva

Mjera 7. Izgradnja centra za mlade

Mjera 8. Edukacija stanovništva o ostvarivanju njihovih prava te poticanje na civilno djelovanje, posebno mladih osoba

Prioritet 6. Razvoj zaštite okoliša

Mjera 1. Razvoj sustava za praćenje zaštite okoliša

Mjera 2. Adekvatno saniranje otpada

Mjera 3. Postavljanje sustava obnovljivih izvora energije

Mjera 4. Izrada planova i strateških dokumenata u svrhu zaštite okoliša te razvoja obnovljivih izvora energije

Mjera 5. Edukacija o važnosti očuvanja okoliša i korištenju obnovljivih izvora energije

7. PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA

7.1. Programsko razdoblje 2014. - 2020.

U programskom razdoblju 2014-2020, korištenje EU fondova je, za razliku od programskog razdoblja 2007-2013, uvjetovano postizanjem konkretnih rezultata kroz:

- Koncentraciju na ciljeve i prioritete strategije *Europa 2020*
- Podržavanje integralnog planiranja
- Okrenutost rezultatu – kontrola napretka prema dogovorenim ciljevima
- Obavezni output indikatori i indikatori rezultata
- Ispunjenost prethodnih uvjeta
- Jačanje teritorijalne kohezije
- Pojednostavljenje provedbenih procedura, procedura prikazivanja troškova i usklađivanje pravila prihvatljivosti

Dokument EUROPA 2020 definira 11 tematskih ciljeva i to:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Povećanje pristupa, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. Povećanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (za ERDF), poljoprivrednog sektora (za EAFRD) te ribarskog i akvakulturnog sektora (za EMFF)
4. Podupiranje prijelaza na niskougljično gospodarstvo u svim sektorima
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizikom
6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. Promicanje održivog transporta i otklanjanje čepova u ključnim mrežnim

infrastrukturama

8. Promicanje zapošljavanja i podupiranje mobilnosti radne snage
9. Promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva

10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje

11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave

U Republici Hrvatskoj je za određivanje prioriteta za financiranje unutar navedenih tematskih ciljeva osnovano sedam tematskih radnih skupina uključujući i tematsku radnu skupinu za izradu Ekonomskog programa.

Operativni programi

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava vodnoga gospodarstva sudjelovalo je u radu tematske radne skupine III. koja pokriva tematske ciljeve pod točkom 4., 5. i 6., te tematske skupine VII. koja je bila zadužena za izradu Ekonomskog programa.

Za dostizanje navedenih ciljeva na raspolaganju su slijedeći Europski strukturni i investicijski fondovi:

ERDF – Europski fond za regionalni razvoj

Sredstva ERDF-a namijenjena su smanjenju razlika u razvoj između pojedinih članica EU-a: ulaganja u infrastrukturu, proizvodnju, malo i srednje poduzetništvo te regionalni razvoj.

ESF - Europski socijalni fond

Cilj korištenja Socijalnog fonda je ekonomska i socijalna kohezija kroz podizanje životnog standarda i smanjenja razvojnih razlika među regijama / članicama. Prioriteti su unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja, edukacija, fleksibilnost tržišta rada, socijalna uključenost i dr.

CF – Kohezijski fond

Koristi se za financiranje velikih infrastrukturnih projekata (> 25 odnosno >50mn EUR) na području prometne infrastrukture i zaštite okoliša, u zemljama čiji je BDP < 90% prosjeka EU.

EARDF - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Fond je namijenjen poticanju konkurentnosti (modernizacija, prilagodna standardima EU, razvoj infrastrukture i dr.), zaštiti okoliša i upravljanje zemljištem, gospodarska raznolikost i kvaliteta života.

EMFF - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo:

Osnovni cilj Europskog fonda za ribarstvo je osiguravanje održivog ribarstva u EU, a njegova sredstva namijenjena su prilagodbi ribarske flote radi postizanja veće konkurentnosti, zaštiti okoliša, obrazovanju u ribarstvu i pratećoj industriji, te povećanju raznolikosti gospodarskih aktivnosti u ribarskim zajednicama.

Osnovni strateški i programski dokumenti u programskom razdoblju 2014-2020 su:

1. Zajednički strateški okvir (Common Strategic Framework –CSF) - Opsežna investicijska strategija koja prevodi ciljeve dokumenta Europa 2020 u ključne aktivnosti za kohezijske i strukturne fondove, uspostavlja koordinacijske mehanizme između fondova, olakšava teritorijalnu i sektorsku koordinaciju intervencija sa drugim relevantnim politikama i instrumentima EU. Zajednički strateški okvir je prilog regulativi za strukturne i kohezijske fondove, dakle obvezujući je.
2. Partnerski ugovor – ugovor između EU i svake zemlje članice kojim se definira financiranje iz CSF fondova. Analiza razvojnih potreba sa referencom na tematske ciljeve i ključne aktivnosti iz CSF i ciljeve
3. Operativni program je provedbeni dokument usklađen s Partnerskim ugovorom kojim su:
  - definirani prioriteti sa specifičnim ciljevima, financijske alokacije iz EU fondova i nacionalno sufinanciranje
  - postavljeni financijski i output indikatori u odnosu na postavljene troškove i operacije koje se financiraju, te indikatori rezultata za prioritet
  - opisane aktivnosti poštujući principe jednakosti spolova, nediskriminacije i održivog razvoja.

7.2. *Financiranje iz izvora ostalih fondova Europskih institucija i Vlada*

Uz strukturne i kohezijske fondove postoji niz fondova razvoja lokalnog karaktera i fondova stranih Vlada u svrhu razvoja određenih Regija EU-a.

Potrebno je nasloniti kandidiranje projekata i na navedene projekte jer se pomoću njih može mnogo brže određen dio projekata financirati.

7.3. *Financiranje projekata iz fondova Vlade Republike Hrvatske*

Unatoč ulasku u EU i postojanje niz strukturnih i kohezijskih fondova EU-a, Vlada RH provoditi dalje financiranje niza projekata za razvoj JLS-a preko Ministarstava i Agencija.

Prednost navedenih natječaja je u tome što mnogi od njih financiranju između ostalog i projektnu dokumentaciju za projekte koji se planiraju kandidirati prema strukturnim i kohezijskim fondovima EU-a te što se preko navedenih ostvaruje mnogo brže financiranje nego preko fondova EU-a. Nedostatak navedenih je što su u pravilu takvi iznosi koji se dodjeljuju mnogo manji od onih iz fondova EU-a.

7.4. *Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)*

Hrvatsku poljoprivredu će ulaskom u Europsku uniju određivati u najvećem dijelu zajednička poljoprivredna politika Europske unije (Common Agricultural Policy – CAP), zato je potrebno se upoznati s temeljnim odredbama dokumenata po kojima se provode u praksi mjere CAP-a.

CAP je sustav poticaja i programa koji iznosi 54,7 milijardi €, odnosno 43 % proračuna Europske Unije. CAP kombinira direktne poticaje za kulture uključujući garantirane minimalne cijene za određene proizvode, uvozne tarife i kvote na određenim proizvodima izvan Europske unije. Sadašnja reforma koja je u tijeku trebala bi smanjiti uvozne kontrole i preusmjeriti poticaje u odnosu na zemljišne površine, a ne prema određenim kulturama. Prijelazna faza je trajala do 2012 godine.

Nova faza starta sa usvajanjem Europske zajedničke poljoprivredne politike 2014. godine.

Povijest i očekivani razvoj CAP-a

Europska komisija osnovala je CAP 1960. godine, a 1957. godine je ustanovljeno zajedničko tržište Rimskim Ugovorom 1957. godine. Početni ciljevi Rimskog ugovora bili su:

1. Povećanje produktivnosti promocijom tehničkog napretka i postizanjem optimalne uporabe faktora proizvodnje, posebno rada
2. Osigurati dostojan životni standard ruralne zajednice
3. Stabilizirati tržište
4. Osigurati dostupnosti opskrbe
5. Osigurati potrošačima hranu po prihvatljivim cijenama

CAP je prepoznao potrebu različite socijalne strukture ruralnih područja i prirodnih dispariteta između različitih poljoprivrednih regija i potrebe za postupnim prilagođavanjem i izravnavanjem stupanja njihovog razvitka.

Tada su određene tri vrste mjera:

1. Interventne cijene u slučaju poremećaja na tržištu
2. Izravni poticaji poljoprivrednim proizvođačima kojima su isplaćivani po zemljišnoj površini i količini proizvodnje za određenu kulturu, a što je reformom 2005. ukinuto te je ostalo samo načelo zemljišne površine kao kriterijima, a pojačana je komponenta povoljnog utjecaja na okoliš
3. Kvote koje su bile isplaćivane za stavljanje u strane bile su tzv. kvote stavljanja u stranu tj. smanjenja proizvodnje za određene proizvode kao što su mlijeko, žito i vino zbog prijetnje hiperprodukcije. Sada se također postupno napušta ta metoda stimuliranja, zbog rastućih cijena i povećane potrebe za hranom, odnosno biogorivima.

Godine 1984. ustanovljene su kvote mlijeka koje su dovele do sadašnjih nestašica mlijeka jer su ograničavale pojedine zemlje u apsolutnim iznosima proizvodnje.

Agenda 2000. uvela je termin multifunktionalnosti poljoprivrednih aktivnosti nastojeći ojačati tri područja:

1. Agroekološke programe
2. Podršku za najzapostavljenija područja
3. Potporu u investiranju s ciljem podizanja poljoprivredne produktivnosti i konkurentnosti

Reforma 2003. provedena je istovremeno s ulaskom 10 novih zemalja istočne i južne Europe. Ta reforma dala je veću slobodu zemljama članicama da odaberu dali će se potpore isplaćivati na razini pojedinih gospodarstava ili na regionalnoj osnovi. Korisnici imaju veću fleksibilnost i mogu sami određivati što će proizvoditi osim voća, povrća i stolnog krumpira. Zauzvrat moraju svoju zemlju držati u dobrom stanju plodnosti uz primjenu svih mjera očuvanja okoliša.

Sve više se kao kriterij dodjeljivanja potpora uvodi provođenje mjera zaštite okoliša, dobrobit životinja, kvaliteta i sigurnost hrane te investicije u podizanje produktivnosti. Iz istog razdoblja tj. 2003. godine datiraju i mjere smanjenja stakleničkih plinova što bi trebalo postići u 5,75 % do 2010 i 8 % do 2007, a to praktički znači korištenje obradive zemlje za proizvodnju biogoriva.

U međuvremenu se kroz praksu došlo do spoznaje da je to neprovedivo, budući da Europa ne raspolaže dostatnim slobodnim površinama koji bi namijenila proizvodnji biogoriva jer bi u suprotnom izazvala nesrazmjerno veće povećanje cijena hrane.

Jedan od mogućih pravaca u kojem će evoluirati daljnja reforma CAP-a biti će ukidanje načela financijske solidarnosti, što će značiti da se svaka zemlja financira posebno. Daljnja posljedica je da će bogate zemlje, kao Njemačka, Francuska, Nizozemska i Švedska moći više izdvajati za potporu svojoj poljoprivredi dok će nove članice osobito iz Južne i Istočne Europe moći daleko manje izdvajati za iste

namjene. To će značiti da neće moći srednjoročno doseći istu tehnološku i konkurentsku razinu proizvodnje kako bi dostigla tradicionalne članice.

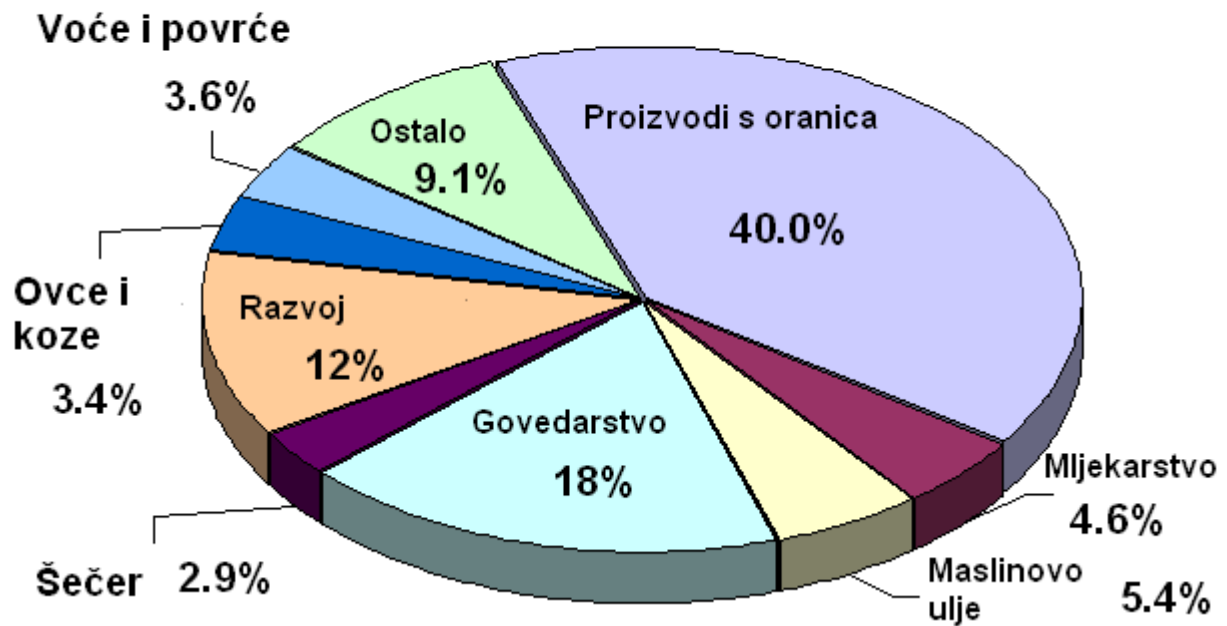
Smatra se da će to biti jedan od glavnih prijevora u debatama o daljnjoj reformi CAP-a. Predstoje također i tvrdi pregovori za promjene u statusu:

1. Mliječnih kvote - najvjerojatnije da slijedi postupno ukidanje tih kvota zbog rastuće svjetske potražnje i već sada nedostatne proizvodnje, pa je postalo apsurdno ograničavati količine
2. Alokacija i transparentnost u CAP isplatama – u sustavu postoje mnoge nejasnoće te sve strane traže preglednost isplata i dostupnost informacija
3. Biogoriva - cilj je smanjenje CO₂ emisije za 20 % u sljedećih 13 godina, a komisija očekuje da će obnovljiva energija do 2020 iznositi 20 % od ukupne potrošnje od čega minimum 10 % biogoriva. Upravo to je postalo problematično zbog nemogućnosti da se značajnije zemljišne površine prenamjene za proizvodnju biogoriva, a bez da se izazovu veći poremećaji na tržištu hrane.

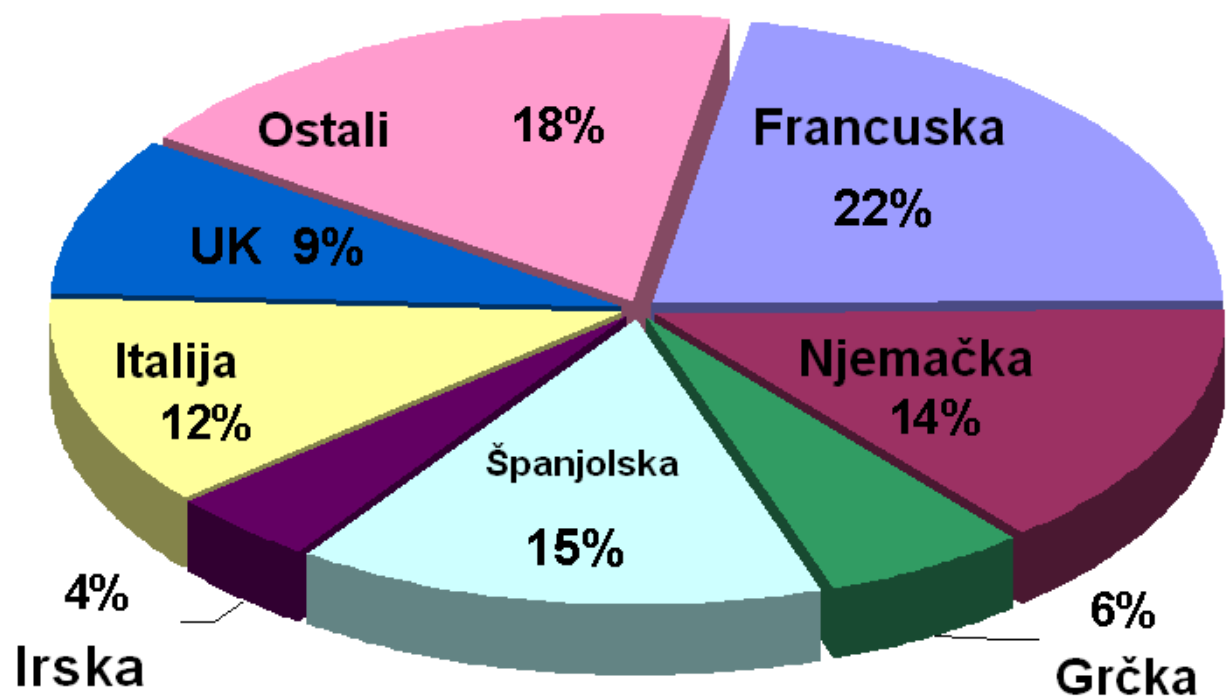
Novo zemlje se smatraju oštećene zbog toga što najveći dio potpora odlazi velikim proizvođačima, a u novim članicama raspoložive su manje zemljišne površine po jednom proizvođaču što ih stavlja u neravnopravan položaj.

Važno je biti upoznat s činjenicama o mogućoj daljnjoj evoluciji politike i prakse CAP-a kako ne bismo imali iluzije i prevelika očekivanja o mogućem sponzorstvu našim poljoprivrednim proizvođačima.

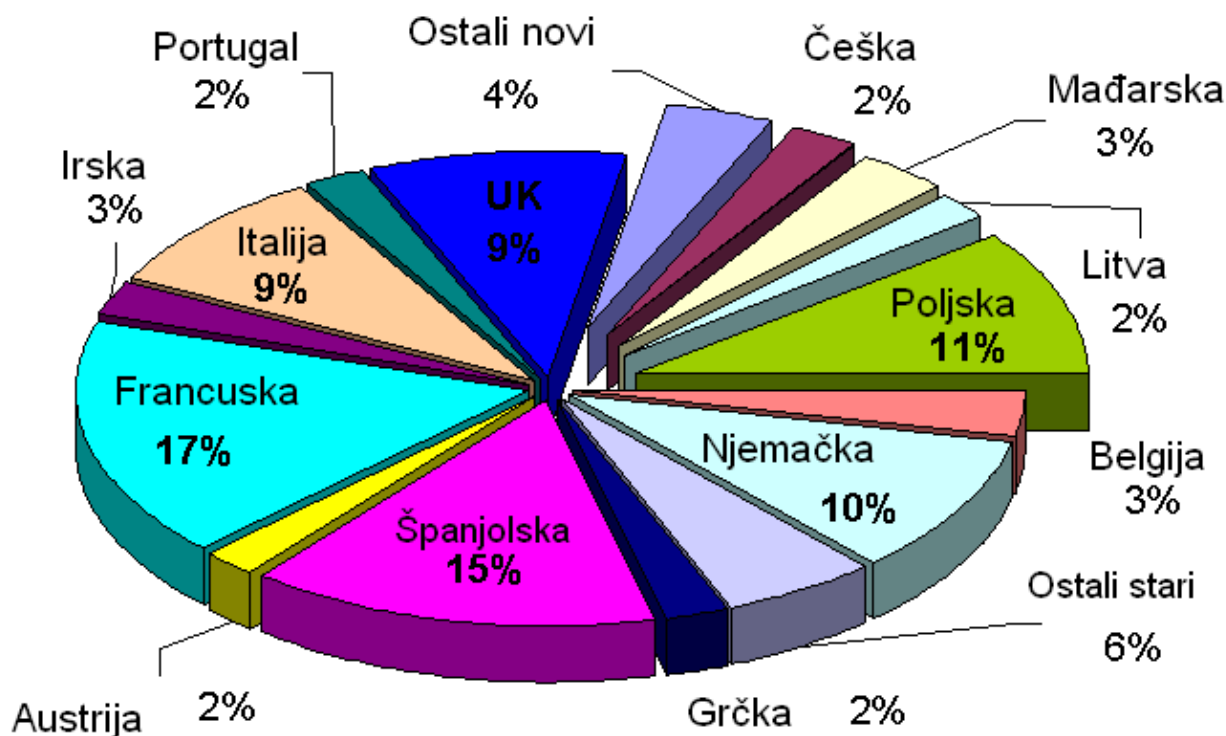
Sektorska struktura fondova CAP-a

Struktura korisnika CAP-a

Postotak obradivih površina u EU po zemljama

Zaključna razmatranja uz CAP

Zajednička agrarna politika u priličnoj je mjeri evoluirala od svojih početnih načela i ciljeva. Dok je po utemeljenju bilo važno podupirati što veću proizvodnju uz dobivanje velikih količina jeftinih proizvoda današnja doktrina temelji se na postizanju ravnoteže koja će prevagnuti prema kvaliteti, ekološko prihvatljivoj proizvodnji i očuvanju okoliša, osiguranju određene količine biogoriva kao dijela obnovljivih izvora energije.

Zemlje nove članice ne mogu više računati na linearnu participaciju u fondovima CAP-a iz razloga što među vaneuropskim zemljama raste otpor i pritisci da se potpore CAP-a smanje jer prema njihovim shvaćanjima stvaraju nepotrebne poremećaje u paritetima cijena, umjetno smanjujući troškove proizvodnje u Europi i samim time nelojalnu konkurenciju prema proizvođačima iz trećih zemalja.

Takva shvaćanja prodiru i u zemljama EU-a pa se sve više zastupa stajalište da bi preusmjeravanjem obilnog financiranja putem CAP-a prema drugim sektorima bili postignuti daleko veći razvojni efekti, a da bi se dostupnost hrane po povoljnim cijenama mogla postići ukidanjem sadašnjih diskriminatornih uvoznih nameta. Takva se politika pokušava artikulirati u okviru WTO-a u svim pregovorima o usklađivanju tarifa između vodećih industrijskih zemalja i nerazvijenog dijela svijeta.

Od svega ovoga za nas je bitno usvojiti ta nova doktrinarna načela koja će najkraće upućivati na:

- Okrupnjavanje zemljišnih površina
- Proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda
- Smanjenje nitratnih gnojiva po jedinici površine (u tomu Hrvatska neće imati problema jer ni sada ne postoji prekomjerno korištenje umjetnih gnojiva).
- Također se valja oduprijeti očitoj zabludi da se može proizvesti dovoljno biogoriva koliko predviđaju energetske povelje, a da se značajno ne smanjuju površine namijenjene proizvodnji hrane

Kriteriji za odabir projekata

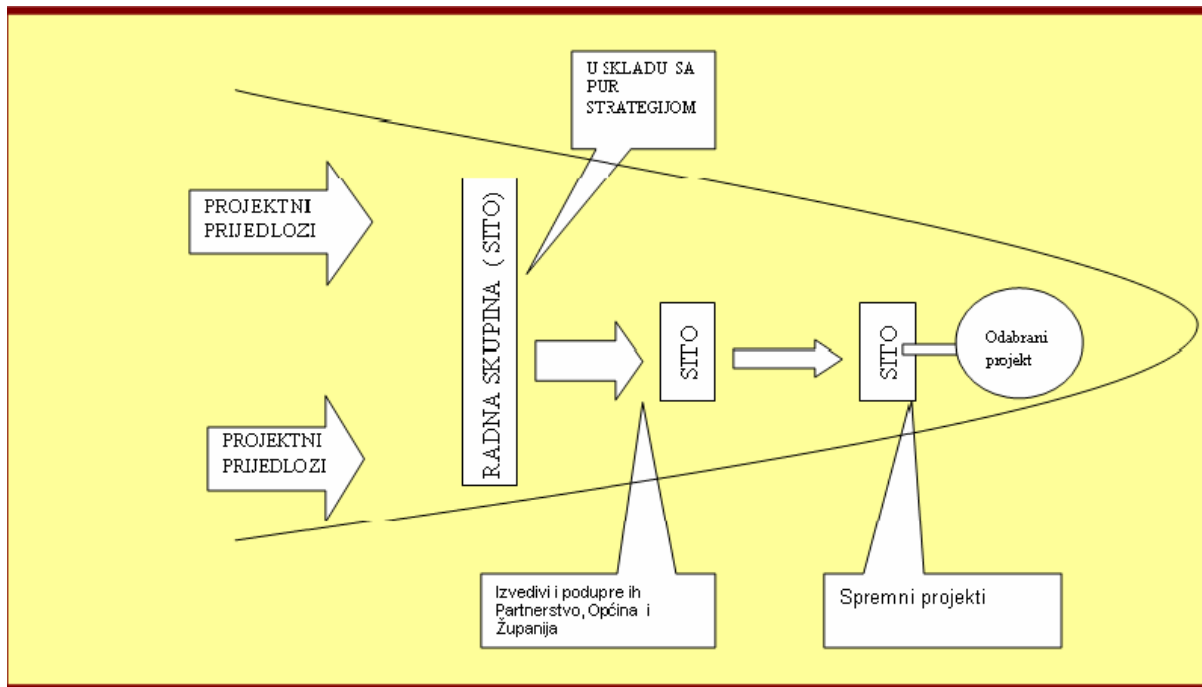
Odabir projekata važan je proces. Projekti odabrani za provedbu kroz PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA moraju biti u skladu s dogovornom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategijom te s županijskim i nacionalnim strategijama i planovima. Projekti moraju biti izvedivi i moraju biti selektirani na transparentan način. Ove i druge kriterije razmotrila je konzultantska tvrtka Jaić Consulting d.o.o. te donijela odluku o procesu odabira projekata i njima pripadajućim kriterijima opisanim u **Tablica 4.1: Dogovorni kriteriji za odabir projekata**

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
IDENTIFIKACIJA Ovim se procesom odabiru projekti.	<p>Mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja projekta, od početne zamisli do detaljnog plana, ali moraju:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Odražavati strategiju PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a – tj. pozivati se na pitanja iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a. ☐ Podudarati se sa ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/ županijskim prostornim planovima i planovima jedinica lokalne samouprave) <p><u>I u najboljem slučaju bi trebali:</u></p> <p>Pridonositi poboljšanju ekološkog upravljanja Općine Gola</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Pridonositi održanju lokalne infrastrukture ☐ Graditi lokalne kapacitete u privatnom ili javnom sektoru ☐ Općenito se prilagođavati horizontalnim načelima EU 	<p>Dugačka lista projekata s pravom prvenstva koji zadovoljavaju kriterije podijeljene po sektorima. Ti sektori bi se u potpunosti trebali prilagoditi vladinim (i donatorskim) sektorima.</p> <p>Karakteristični sektori bi bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Razvoj poduzetništva ☐ Razvoj poljoprivrede ☐ Infrastruktura i "smeđi okoliš" (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) ☐ Prosvjeta i razvoj ljudskih resursa ☐ Zdravstvo i socijalna skrb ☐ Kulturna baština, zeleni okoliši turizam

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
<p>DAVANJE PRVENSTVA (PRIORITETA)</p> <p>Primjena ovih kriterija će se poslužiti prethodno utvrđenim podacima koji uključuju izbor, opseg, troškove i dobrobiti.</p> <p>Ako su ovi nepostojeći, ostaje neizvjesno da li će projekt biti svrstan pod projekte sa pravom prvenstva.</p>	<p>Obavezni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mora biti označen kao projekt sa pravom prvenstva od strane Partnerskog odbora</i> • <i>Može se brzo razviti u potpuno izvediv i ponuditi detaljni plan izvedbe – (bez značajnijih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih ili socijalnih pitanja)</i> • <i>Može se brzo izgraditi – npr. nabavka zemljišta ne predstavlja problem, postojeća lokacijska/građevinska dozvola</i> • <i>Raspoloživa sredstva sufinanciranja. Prikazati druge izvore sufinanciranja do 20 % troškova projekta</i> • <i>Početna procjena optimizira dobit prema troškovima</i> • <i>Može biti rukovođen i održavan od strane odgovorne organizacije</i> <p>Poželjni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Da predstavlja preduvjet za provedbu slijedećih projekata</i> • <i>Potencijalno privlači dodatne Fondove Općini i Županiji</i> • <i>Nadopunjuje ostale PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA</i> 	<p>Lista VISOKO PRIORITETIZIRANIH</p> <p>projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju pred izvedbu. Ovo prilagođavanje prioriteta na lokalnoj razini sa prioritetima vlade i donatora olakšava pristup sredstvima financiranja. Projekti iz svakog sektora trebaju biti upakirani tako, počevši od onih sa najvećim pravom prvenstva, da se što bolje prilagode postojećim sredstvima financiranja.</p> <p>Ako je projekt sa pravom prvenstva proglašen neizvedivim, onda se mogu uključiti daljnji prioritetni projekti iz istog sektora.</p>

	<p><i>projekte</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Promovira socijalnu uključenost</i> 	
<p>NACRT PROJEKATA za sve projekte sa pravom prvenstva</p>	<p>SVI prioritizirani projekti trebali bi uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta • Kratki opis postojeće situacije • Kratki opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti • Trenutni status pripreme • Sva ključna pitanja u vezi sa okolišem ili nabavkom zemljišta <p>Uključenje u prostorni plan za visoko prioritizirane projekte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Točni izdaci u rasponu od manje ili više 25 % • Početna procjena o koristima • Definiranje organizacije za sufinanciranje (i fondovi) • Kratak pregled plana primjene sa pripremljenim vremenskim tijekom i odgovornostima. 	<p>Matrica za projekte sa pravom prvenstva prema sektoru kao što je pokazano u tablici ispod:</p>

Od projektnog prijedloga do provedbe projekta!

“Prosijavanje” Proces odabira projekata: Neki projekti možda neće uspjeti!

Ako nisu jasno opravdani i odgovarajući tj. ako nisu u skladu s PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategijom i nacionalnim programima i prioritetima donatora itd.

Okvirni prioritetni projekti i “pipeline” (mreža) projekata

Dogovorni kriteriji za odabir projekata vode identifikaciju projekata. To je dinamičan proces, i uključuje davanje prvenstva (prioriteta) onim projektima koji su u skladu s PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategijom i koji su spremni za provedbu odnosno kompletirani s potpunom i pozitivnom procjenom izvedivosti. Slijedeći nakon tih prioritetnih projekata biti će oni projekti koji trebaju biti detaljizirani do različitih stupnjeva. Svi ti projekti sačinjavaju “pipeline” projekata koji se jednostavno mogu podijeliti na slijedeće:

- **Projekte koji su spremni za provedbu** - Projekti spremni za provedbu, sve potrebne dozvole su dobivene i potpuna procjena izvedivosti je završena i pozitivna.
- **Projekte koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti** - Projekti koji mogu imati pozitivnu pred-studiju izvedivosti, ali za koje je sada potrebna potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi (cost-benefit analiza).
- **Projekte za koje su još potrebne pred-studije izvedivosti te početne procjene učinaka**
- **Projekti koji zahtijevaju procjenu izvedivosti i ranu procjenu učinaka.**
- **Projektne prijedloge** - Ideje koje će trebati razviti u projekte.

Očekuje se da će se cjelokupni "pipeline" projekata izraditi na način pokazan na slici 5.2. Ideja je razvijati sve više i više prikladnih projekata za provedbenu fazu nego što je slučaj na početku provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a. Slika 5.2 je shematski prikaz relativnih udjela svakog sektora tijekom vremena.

"Pipeline" projekata je proces koji se često opisuje kao početni dio upravljanja projektnim ciklusom. Projektne ideje najvažniji su dio ovog procesa. Ideje se moraju u budućnosti tražiti putem dobro organiziranih javnih poziva što će omogućiti široko sudjelovanje u PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA procesu (i općenito u razvoju Općine). Taj postupak valja ponoviti dvaput godišnje kako bi se osiguralo da se dobre ideje, u bilo koje vrijeme tijekom ovog postupka, mogu razviti u projekte. Sve ideje dostavljaju se u sličnom formatu koji se može prenijeti u bazu podataka i razvrstati prema ključnim kriterijima.

Priprema projekata mora se obavljati za mnogo projekata prema njihovom stupnju pripremljenosti za provedbu. U bilo koje vrijeme, projekti koji su spremni za provedbu biti će u početnom stadiju provedbe dok će se istodobno raditi studije izvedivosti i

pred-izvedivosti za druge projekte, u nadi da će se "proizvesti" projekti spremni za provedbu odmah nakon kraja provedbe prvog kruga projekata. Cilj je da se uvijek ima u provedbi što više relevantnih projekata u Općini – koliko god sustav to može podnijeti. Posebice relevantni projekti su oni koji mogu kombinirati više od jednog prioriteta. To bi moglo uključivati one projekte koji razvijaju i čine dostupnom nove ili odgovarajuće tehnologije za lokalne tvrtke kroz predloženi lokalni Centar za nove tehnologije. Time bi se rješavale poslovne potrebe za uslugama, potreba za razvijanjem veće lokalne stručnosti na visokim položajima te potreba za boljim povezivanjem obrazovanja s potrebama lokalnih poduzeća.

HORIZONTALNE TEME EUROPSKE UNIJE

PUR- strategija lokalnog ravoja Općine Gola zamišljen je tako da se adekvatno odnosi prema slijedećim važnim razvojnim temama Europske unije:

- Razvoj informacijskog društva
- Promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava
- Upravljanje okolišem i "održivost"
- Nastavak privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije

Strategija informacijskog društva za Općinu Gola

Informacijsko društvo se već pokazuje kao jedan od glavnih pokretača ekonomskih i društvenih promjena u Europi. Više nije slučaj da je ekonomski rast moguć ako samo neki pojedinci imaju pristup informacijama. Prijelaz prema informacijskom društvu zahtijeva sudjelovanje svih. No njegov potencijal nije u Općini Gola u potpunosti iskorišten iako je prepoznato da je informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) bitna komponenta za povećanje poslovne konkurentnosti.

Poslovna upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) u Općini Gola relativno je niska u usporedbi s drugim općinama i regijama u Hrvatskoj i vrlo niska u usporedbi sa razvijenim regijama Europske unije. Uz sve veći broj konkurentskih

tvrtki u drugim zemljama i općinama koje iskorištavaju prednosti proširenih tržišnih prilika, važno je da sva poduzeća mogu iskoristiti prednosti IKT-a i da njihovi zaposlenici imaju za to potrebne vještine.

Postoji opasnost da će informacijsko društvo načiniti **digitalnu podjelu** i povećati mogućnosti onima koji već posjeduju određene vještine, istovremeno smanjujući mogućnosti onima koji ih ne posjeduju. Predviđeno je da će PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA i Općina uzvratiti sistemskom integracijom IKT vještina u sve vrste aktivnosti, a osobito za aktivnosti za koje je važno razviti osnovne i ključne vještine. Oni kojima nedostaju osnovne/ključne vještine najvjerojatnije će imati najslabiji pristup IKT uslugama i opremi.

Neupoznatost s IKT-om vjerojatnije će povećati poteškoće koje pojedinci imaju pri pristupanju mogućnostima i sad i u budućnosti. Stoga će se posebno poticati projekti u području prioriteta ispod osnovnih i ključnih vještina kako bi se pokazalo da su ICT vještine uzete u obzir u smislu sadržaja i isporuke (učinak pokazivanja) predloženih aktivnosti treninga. Aktivnosti osnovnih i ključnih vještina trebale bi osigurati da igraju ulogu u opremanju sudionika da postanu sudionici digitalnog doba sigurni u svoje znanje i upotrebu IKT-a. Općina će igrati ključnu ulogu u tome da informacijsko društvo bude među glavnim temama PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a . S vremenom će informacijsko društvo utjecati na način na koji gotovo sve tvrtke u Općini posluju. Neke su već svjedokom dolaska novih konkurenata koji nisu postojali prije dvije ili tri godine. Novi kanali isporuke pružaju i mogućnosti i prijatnije. Oni koji reaguju najbrže i idu u korak s novim razvojem dobit će najviše od nove dinamike poslovnog okruženja. Imati mogućnost odgovora na uvijek promjenjivo tržište, zahtijeva mogućnost i ključne vještine koje su prethodno uočene kao važan element strategije. To se naročito odnosi na sektore i tvrtke na određenim lokacijama koje koriste tehnologiju kako bi prevladale probleme koje uzrokuje njihov periferan položaj, imaju mogućnost proširiti se tamo gdje to prije nije bilo moguće, jačajući i modernizirajući time gospodarstvo.

Provedba strategije informacijskog društva

Strategija će se provoditi kroz cijeli PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA, a stavljanje IKT-a među najvažnije teme važno je za univerzalno sudjelovanje u informacijskom društvu. Gotovo svi aspekti PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a imat će neku ulogu u isporučivanju različitih aspekata strategije. Osobito **vježbe podizanja svijesti** moraju biti dio ne samo poslovnog okruženja, nego i inicijativa za obuku i postizanje vještina u svrhu promicanja ruralnog razvoja i zajednice. Nadalje, kao dio provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a raditi će se na slijedećem:

- Osiguravanju da novi objekti imaju odgovarajuću infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije
- Pružanju informacija putem IKT-a o svim savjetodavnim i marketinškim aktivnostima
- Pružanju fleksibilne IKT obuke dostupne što široj javnosti
- Osiguravanju da aktivnosti na poslovnom razvoju iskorištavaju IKT gdje god je to moguće.

Svaki projekt i podnositelj projekta biti će "provjeravan" prema tome kako će projekt dalje razvijati informatičku tehnologiju u Općini. Biti će pripremljene **smjernice** svim podnositeljima projekata. Ove smjernice namijenjene su kao pomoć podnositeljima projekata da znaju koji je minimalni prag kvalitete za IKT kao horizontalne teme u Općinskom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-u.

Smjernice će biti pripremljene prema vrsti aktivnosti projekta kako bi se potaknulo razumijevanje najboljih praksi i da bi se upozorilo podnositelje projekata na načine na koje IKT sve više utječe na gospodarski i osobni život u Europi.

Ovim smjernicama nije namjera da pokriju svaki primjer. Podnositelji projekata potiču se da budu kreativni u načinima na koje IKT može dodati vrijednost. Podnositelji projekata se moraju izjasniti koje akcije su već poduzeli ili namjeravaju poduzeti i

kako se to odnosi na sveprisutnu temu o IKT-u. Primjeri kako se IKT može koristiti u raznim razvojnim programima slijede u nastavku (biti će traženo od podnositelja projekata da opišu i broičano izraze, ukoliko je to moguće, kako će se informacijska i komunikacijska tehnologija koristiti u njihovim projektima).

Projekti koji uključuju osobni razvoj i razvoj zajednice

Razvoj zajednice povezan je s pružanjem lokalnih usluga kako bi se zadovoljila lokalna potreba, a često ih isporučuju organizacije iz zajednice ili dobrovoljne organizacije. IKT igra sve važniju ulogu u pomaganju zajednicama i dobrovoljnim organizacijama da se učinkovitije posvete svojim klijentima, zagovarateljima i sponzorima. IKT također omogućuje elektronsku isporuku usluga u zajednici ili da se fizičko pružanje usluga u zajednici obogati digitalnim sadržajem.

Razvoj zajednice se također odvija putem IKT-a, putem projekata koji lokalne ljude uključuju u projekte koji imaju za njih nešto značajno, kao što je lokalna ili obiteljska povijest. Na taj način lokalni ljudi se potiču na učenje IKT vještina, fokusiranje na projekt na koji je zajednica ponosna i razvoj osobnih vještina, kao što je rad u timu ili u organizaciji. Podnositelji projekata trebali bi razmotriti potencijal korištenja IKT-a u angažiranju ljudi u aktivnostima zajednice.

On-line izvori mogu pružiti potporu onima kojima je potreban osobni razvoj, osobito tijekom ponovnog ulaska na tržište rada. Na portalima se mogu naći ažurne informacije o mogućnostima učenja, brizi za djecu, dostupnim financijskim sredstvima za pojedince kako bi poboljšali svoje izgled, pripremi molbe za radno mjesto i savjeti o karijeri. Projekti koji uključuju osobni razvoj trebali bi uzeti u obzir kako on-line izvori mogu dodati vrijednost njihovim ciljevima.

Projekti koji uključuju turizam

Internet ima znatan učinak na turističku industriju. Potrošačima je pružen neograničen pristup informacijama o svakom aspektu turističkih iskustava i povećana je konkurencija u turističkoj industriji. Podnositelji projekata trebali bi pokazati kako namjeravaju učinkovito primijeniti IKT u svrhu promicanja, informiranja i prodaje

pomoću Interneta za turizam u Hrvatskoj i pokazati združeno promišljanje s ostalim on-line turističkim inicijativama u Hrvatskoj.

Multimedijalne sadržaje je sada moguće prenijeti preko niza platformi, interaktivne digitalne televizije, tekstualnih poruka, bežičnih aplikacijskih protokola, Interneta na osobnom računalu i *touch screen* terminalima. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako se platforme s digitalnim pristupom mogu učinkovito upotrijebiti da bi se korisniku isporučio sadržaj vezan uz turizam.

Multimedijski sadržaj nudi nove i učinkovite načine da se prenese tumačenje kulturne baštine. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako bi njihovi klijenti mogli dobiti bolju uslugu pružanjem multimedijских sadržaja na strateškim turističkim lokacijama.

Projekti koji uključuju i obrazovanje

IKT ima sve veći utjecaj na obrazovnu okolinu u smislu on-line materijala koji služe kao dopuna tradicionalnim praksama učenja, a isto tako i omogućuju ljudima učenje na daljinu. Podnositelji projekata trebaju pokazati da su uzeli u obzir potencijal IKT-a u dodavanju vrijednosti svojim projektima obuke ili obrazovanja i tamo gdje je odgovarajuće, detaljno objasniti način na koji oni namjeravaju upotrijebiti platforme s digitalnim pristupom i digitalnim sadržajem kako bi postigli odgovarajuća znanja i proširili sudjelovanje u učenju.

Interaktivne ploče, bežične pločice i prenosive radne stanice primjenjuju se kreativno u obrazovnom okruženju. Omogućuju predavaču i učeniku interakciju na novi način koji obogaćuje iskustvo učenja i nudi nove intuitivne načine prenošenja kompleksnih ideja. Podnositelji projekata trebaju naznačiti kako su uzeli u obzir potencijal tih uređaja u ispunjenju svog projekta.

Strategija jednakih mogućnosti u Općini

Općina Gola osigurati će prikladnu spolnu ravnotežu i zastupanje ključnih organizacija civilnog društva unutar institucionalne strukture odabrane da provodi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA. Nadalje, tema jednakih mogućnosti provoditi će se u svim prioritetima kroz aktivnosti kojima se pruža podrška. Podnositelji projekata trebati će objasniti kako namjeravaju provoditi načela jednakih mogućnosti unutar svojih projekata za koje traže podršku PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a. Namjera ovakvog pristupa je dati što veću važnost načelu jednakih mogućnosti. PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će promicati jednak pristup svih ljudi obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja koje nudi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA bez obzira na spol, invaliditet ili etničko porijeklo. Da bi se to postiglo, nastojati će se postići tri cilja koji će biti integrirani kroz cijeli PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA .

Prvi cilj je povećati i osigurati pristup obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja za žene, invalide i druge skupine.

Kontinuirano gospodarsko napredovanje može se postići samo ako se prethodno isključenim skupinama osigura pristup višim razinama obuke i na kraju poslu višeg platežnog razreda. To je moguće djelomično ostvariti osiguranjem jednakog pristupa mjerama za podršku poslovanju i obuci za poduzetnike, npr. fleksibilnim pristupom isporuci obrazovanja i obuke, strategijom za usklađivanje posla i doma koje poslodavci primjenjuju, treningom o jednakosti i fizičkom okolinom koja pruža podršku u smislu jednakosti pristupa, sigurnosti i brige za djecu. Javit će se i potreba postavljanja prioriteta za žene koje se vraćaju u radni odnos, samohrane roditelje, honorarne radnike i one koji su dugo bili isključeni iz tržišta rada (npr. zbog invalidnosti, lošeg zdravlja, slabih sposobnosti), od kojih svi imaju iskustva s poteškoćama u pristupu dobroj obuci i mogućnostima zapošljavanja.

Drugi cilj je povećati broj žena i invalida s osiguranim pristupom obuci i zaposlenju u višim platežnim razredima i sektorima viših vještina i samozapošljavanja.

Da bi članovi isključenih skupina u potpunosti iskoristili mogućnosti povećanog pristupa koje nudi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA , važno je da poslovne i obrazovne organizacije uzmu u obzir njihove potrebe kako bi im omogućili da u potpunosti doprinesu gospodarstvu Općine.

Fleksibilna obuka i mogućnosti zapošljavanja, posebna podrška kako bi se povećao pristup poduzetničkim fondovima i savjetima, inovativni planovi kojima bi se potaklo na obrazovanje više razine i dobro plaćene karijere, netradicionalne mogućnosti zapošljavanja, povećano uključivanje na više razine putem IKT-a su sve primjeri mogućnosti dostupnih u programu kako bi se postigao ovaj cilj.

Treći cilj je povećati broj poslodavaca i organizacija koje pružaju obuku i primjenjuju politike jednakih mogućnosti i radnih praksi kako bi se uskladio radni i obiteljski život.

Razvoj dobrih struktura jednakosti u praksi povećat će mogućnost da se iskoriste i razviju vještine i talenti svih onih koji mogu poboljšati ekonomsko bogatstvo zemlje.

Npr. poslodavci, pružatelji obuke i treninga trebali bi unutar svojih organizacija razviti strategije za primjenu jednakih prilika i metode obuke koje uzimaju u obzir potrebu za razvojem fleksibilnih radnih aranžmana i metoda isporuke treninga, podrške za brigu o djeci i starijim osobama, pristupačna okruženja i shvaćanje da se usklađivanje obitelji i posla primjenjuje jednako na muškarce kao i na žene.

Provedba strategije jednakih mogućnosti

Općina Gola će provoditi strategiju jednakih mogućnosti kroz:

- Promicanje jednakosti muškaraca i žena u cijelom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -u;
- Pomagati ljudima s poteškoćama u omogućavanju pristupa poslovima, robi i uslugama;

- Promovirati društveno uključivanje za one ljude koji ostaju marginalizirani u gospodarskom i društvenom životu Općine .

Poduzimanje aktivnosti kako bi se postigle jednake mogućnosti i društveno uključivanje ne može se ignorirati iz sljedećih razloga:

- Poboljšavaju pribavljanje i odabir kadrova jer pružaju pristup široj paleti talenata i sposobnosti u širokom rasponu zajednica.
- Povećavaju zadovoljstvo klijenata i time poboljšavaju ugled tvrtke ili organizacije koja zauzvrat poboljšava pristup novim ili prethodno nedostižnim tržištima ili skupinama, a koja bi mogla povećati svoje mogućnosti za pristup javnim i etičkim ulaganjima.
- Organizacija postaje poželjan poslodavac što mu omogućuje odabir "najbolje osobe" za određeni posao, poslovnu priliku ili obuku. Dulje vrijeme zadržavanja jedne osobe na nekom radnom mjestu vodi do smanjenja troškova ponovnog pribavljanja kadrova i obuke, a povećava motiviranost i produktivnost.
- Štite od troškova koji su posljedica diskriminacije. Sudski postupci su skupi u novčanom, vremenskom i moralnom smislu i negativno utječu na ugled.

Strategija upravljanja okolišem Općine

Održivi razvoj se najčešće definira kao **"Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez kompromitiranja mogućnosti da buduće generacije zadovolje svoje potrebe"**.

Održivi razvoj neodvojivo je povezan s društvenim i gospodarskim aktivnostima. Aktivnost koja se u jednom području odvija nauštrb druge dugoročno nije održiva. Npr. mnogi izvori u prirodi su ograničeni i jednom kad ih se ukloni ili iscrpi, naškodit će se razvoju za buduće generacije. Potrebno je osigurati gospodarski rast koji je učinkovit, socijalno prihvatljiv te da nema negativan utjecaj na okoliš.

Predanost Europske unije okolišu i održivom razvoju zajamčena je ugovorima iz Maastrichta i Amsterdama. Europsko vijeće iz Göteborga naglasilo je važnost ujednačavanja gospodarskog rasta s ciljevima održivog razvoja. Sve inicijative koje

sufinancira EU moraju nužno uzeti u obzir postojeće stanje u okolišu i osigurati da nijedna interventna politika nema negativan utjecaj na okoliš.

Kako je već opisano u prvom poglavlju (Osnovna analiza), u Općini i postoje vrijedni dijelovi okoliša koje je potrebno zaštititi kako bi u njima mogle uživati i buduće generacije. Stanje okoliša u Općini sve je više pod prijetnjom onečišćenja. Otpadne vode ispuštaju se u okoliš bez pročišćavanja, prikupljeni otpad se ne tretira adekvatno, a postoje i brojna ilegalna i nekontrolirana odlagališta otpada. Osim toga, ukoliko Općina počne koristiti svoje prirodne resurse (šume, zemljište, voda) na sustavniji način kako bi se povećala zaposlenost, može se pretpostaviti da bi takvo korištenje prirodnih resursa, ukoliko nije dobro planirano i organizirano, moglo imati dodatni negativan utjecaj na stanje u okolišu.

Općina Gola integrirati će pitanja održivog razvoja u sve aspekte PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a. U viziji Općine ugrađeni su principi održivog razvoja, a postoji i poseban prioritet koji se direktno odnosi na pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

To je prioritet pod nazivom "Zaštita okoliša", a njemu pridružene mjere su:

- Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje;
- Programi edukacije o važnosti zaštite okoliša;
- Jačanje uloge nevladinih organizacija za zaštitu okoliša;
- Unapređenje praćenja stanja u okolišu.

Prioritet 7 "Komunalna infrastruktura" također uključuje mjere koje su važne za održivi razvoj stanovišta, a to su:

- Izgradnja i unapređenje sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda;
- Sanacija postojećih odlagališta otpada te sanacija divljih deponija.

Prilikom provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a, Općina Gola će voditi posebnu pažnju da jačanje gospodarstva **ne znači** pojačan pritisak na okoliš. Morat će se osigurati da projekti koji će se provoditi u PUR - STRATEGIJA
Jaić Consulting d.o.o. 61

LOKALNOG RAZVOJA-u dokažu svoj pozitivan učinak na okoliš, odnosno da su mogući negativni učinci na okoliš svedeni na minimum. Od predlagača projekata će se tražiti da opišu koje će mjere poduzeti da zaštite okoliš i smanje bilo kakve negativne učinke na okoliš.

Strategija razvoja partnerstva i učinkovite demokracije

Partnerski dogovori na nacionalnoj i lokalnoj razini predstavljaju kamen temeljac gospodarskih programa koje sufinancira EU. Posljednjih 20 godina partnerstva na lokalnim područjima postala su popularna u Europi kao odgovor na socio-ekonomske promjene. Ovakva partnerstva vidljiva su u slučaju rada lokalnih i regionalnih vlasti s poslovnim i civilnim organizacijama u planiranju i izvršavanju razvojnih inicijativa.

Partnerstvo se smatra načinom postizanja maksimalne mobilizacije resursa i utjecaja te je dokazano učinkovito kao odgovor na krizne situacije u gospodarstvu. Ovakve situacije odnose se na zatvaranje velikih tradicionalnih industrija, povećanje siromaštva i socijalnu isključenost. U nedostatku partnerskih dogovora smanjene su šanse za uspješan lokalni gospodarski razvoj. Interesne skupine mogle bi pokušati odgovoriti na glavne strukturalne probleme bez potrebnih informacija ili svijesti o dostupnoj potpori. Nedostatak partnerstava također nosi rizik od udvostručavanja i ponavljanja već poduzetih akcija, kao i opasnost da aktivnosti i projekti ne dospiju do onih korisnika kojima je podrška najpotrebnija. Općina Gola u procesu izrade PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a koristi radne grupe. Početkom izrade PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a formirano je zasebno tijelo, radna grupa, koja djeluje kao savjetodavno tijelo Općine unutar PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA procesa. Članovi ovog Odbora izabrani su od samih interesnih skupina kao njihovi predstavnici. Tijekom izrade PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a, radna grupa konzultirana je u svim važnijim pitanjima razvoja i pripreme strategije. Na taj način jača se participacijska demokracija u Općini .

U Osnovnoj analizi navedeno je da je civilno društvo u Općini nedostatno razvijeno. Razvoj civilnog društva Općina smatra vrlo važnim i jedan od prioriteta direktno se odnosi na njegovo jačanje s ciljem povećanja njegova utjecaja na razvoj u Općini .

Mjere koje su pridružene tom prioritetu su slijedeće:

- Promocija civilnog sektora i podizanje svijesti o njenoj ulozi i važnosti te jačanje uloge civilnog društva u procesima odlučivanja;
- Izrada i provedba programa za poboljšanje strukture i mehanizama za podršku neprofitnim organizacijama i organizacijama civilnog društva;
- Poticanje volonterstva;
- Umrežavanje organizacija civilnog društva te poticanje međuopćinske i međudržavne suradnje civilnog sektora.

Provedbom PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a nastaviti će se ustanovljeni partnerski odnosi. Jačanje općinskih kapaciteta i sposobnosti pratiti će i povećanje mogućnosti lokalnog stanovništva da upravljaju svojim gospodarskim razvojem. Unutar same vizije Općine do 2012. godine napominje se da će većina uspjeha Općine biti rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora što potvrđuje da je Općina spremna otvoreno surađivati sa svim sektorima na gospodarskom razvoju. Jedinica za provedbu projekata PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a osigurat će da se načelo partnerstva poštuje tijekom provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a.

Razvojni učinak PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a

Razvojne učinke PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a u ovoj fazi teško je kvantificirati. Općenito, ciljevima se navode poželjni učinci, a prioritetima poželjni rezultati koji vode do tih implikacija. Bolja kvantifikacija ovoga nastat će iz sustava za ispitivanje i provedbu PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a koji će sve više omogućivati utvrđivanje i mjerenje promjena koje prate PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA. U donjoj Tablici 4.2 izložena je ideja o potrebnim učincima kojima će se PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA vremenom morati moći baviti. Načela su jeftini programi, poboljšavanje veza i smanjivanje prijevoznih troškova uz razvijanje ove lokacije u poznatu lokaciju kako međunarodne trgovinske službe, tako i industrije. Jedinica za provedbu projekata ili Razvojna agencija,

osnovat će se unutar općinske strukture i biti centralno mjesto provedbe PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA- a.

Tablica 4.2: Očekivane koristi PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA strategije

Sektor	Utjecaj na gospodarstvo	Potencijalne dobiti od djelotvornosti	Uspješnost predloženih djelovanja	Strateške koristi
Poljoprivreda, šumarstvo	Politika niskih cijena i institucionalne mjere. Koristi od proizvodne specijalizacije i gospodarenja prirodnim resursima.	Mali input kapitala uz potencijalno velike dobiti. Dobiti unutar cijele Općine kroz proizvodnu specijalizaciju i poboljšani marketing	Rješava problem ograničene specijalizacije. Može biti usmjerena na skupine s malim prihodima i poboljšati vertikalno povezivanje i upravljanje resursima	Povećat će trgovinu putem specijalizacije proizvodnje. Postavit će temelj za budući razvoj u seoskim područjima.
Industrija	Jeftini programi za jačanje izravnih ulaganja i organiziranje pojednostavljenih postupaka ulaganja. Poboljšava vezu između inozemne i lokalne industrije	Uklanja početna ograničenja ulaganja u industriju. Niska razina državne intervencije	Izrađen poseban program za siniregiju koji rješava neposredna ograničenja.	Stvorit će platformu za hrvatsko i inozemno ulaganje. Postavlja temelj za budući industrijalizaciju. Visoka komplementarnost.
Trgovina i ulaganje	Poboljšava regionalno gospodarstvo uklanjajući prepreke za gospodarsku	Jeftino izravno ulaganje u javni sektor. Poboljšava učinkovitost uklanjanjem	U visokoj mjeri usredotočen na trgovinu. Izravno rješava ograničenja.	Izravno će povećati intra-općinsku i međuopćinsku trgovinu, odnosno nacionalnu

	aktivnost	administrativnih i upravnih uvjeta (odredbi)		trgovinu. Visoka komplementarnost.
Promet i veze	U kratkom roku smanjit će troškove prijenosa i prijevoza. Znatne koristi od izgradnje IKT mreže u srednjem i dugom roku	Jeftina studija i institucionalne mjere. Preostaje da se odredi bolja učinkovitost kao rezultat studija izvedivosti	U visokoj mjeri usmjeren; odredit će odluku o budućim potrebama prometa i veza.	Vrlo komplementarne u srednjem i dugom roku. Poboljšani promet i veze ubrzat će zamah Općine i lokacije: preduvjet budućeg rasta.
Razvoj ljudskih resursa	Veći utjecaj na gospodarstvo kroz stručnu obuku, edukativne programe i pomoć pokretljivosti radne snage	Poboljšano upravljanje ljudskim resursima i uštede zahvaljujući djelotvornosti lokalne administracije (uprave).	U visokoj mjeri usredotočen na važno pitanje tržišta radne snage u Općini	Vrlo komplementarne; ubrzat će zamah i popločiti put za bolje poslovne sposobnosti u miniregiji
Vodna infrastruktura i gospodarenje otpadom	Poboljšat će korištenje postojećeg kapaciteta i mreža.	Učinkovito korištenje resursa Općine izvan granica. Smanjit će državne i županijske troškove	Visoka razina usredotočenosti na sektor; tehnički projekt. Ima vrlo dobre izgleda za izravno dopiranje do korisnika.	Postavit će temelj za budući rast (razvoj). Generirat će šire javno prihvaćanje PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA -a.

8. ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA

8.1. *Proizvodnja biokomposta*

Poljoprivreda se iako zahtjeva suvremeno poslovanje i uporabu različitih industrijskih proizvoda, zasniva na ekološkim principima, pri čemu je najznačajnije pronalaženje rješenja za proizvodnju hrane koja ne oštećuje prirodne ekosustave. Organsko-biološka poljoprivredna proizvodnja, osim što je trend u EU poljoprivredi, bitna je za razvoj naših obiteljskih gospodarstava, naročito proizvođača "zdrave hrane".

Osnovni materijali za proizvodnju biokomposta su ostaci klasične biljne i stočarske proizvodnje (slama, stajnjak svih vrsta stoke, ostaci nakon komercijalne proizvodnje gljiva i prerade voća i povrća i sl.).

Na osnovi obavljenih dosadašnjih tržišnih i proizvodnih istraživanja utvrđena je realna potreba od 14.000 t biokomposta u 2014. godini uz predvidivi godišnji porast količina od cca 23 %.

Tržište prodaje biokomposta su ugovorena obiteljska gospodarstva, proizvođači "zdrave hrane".

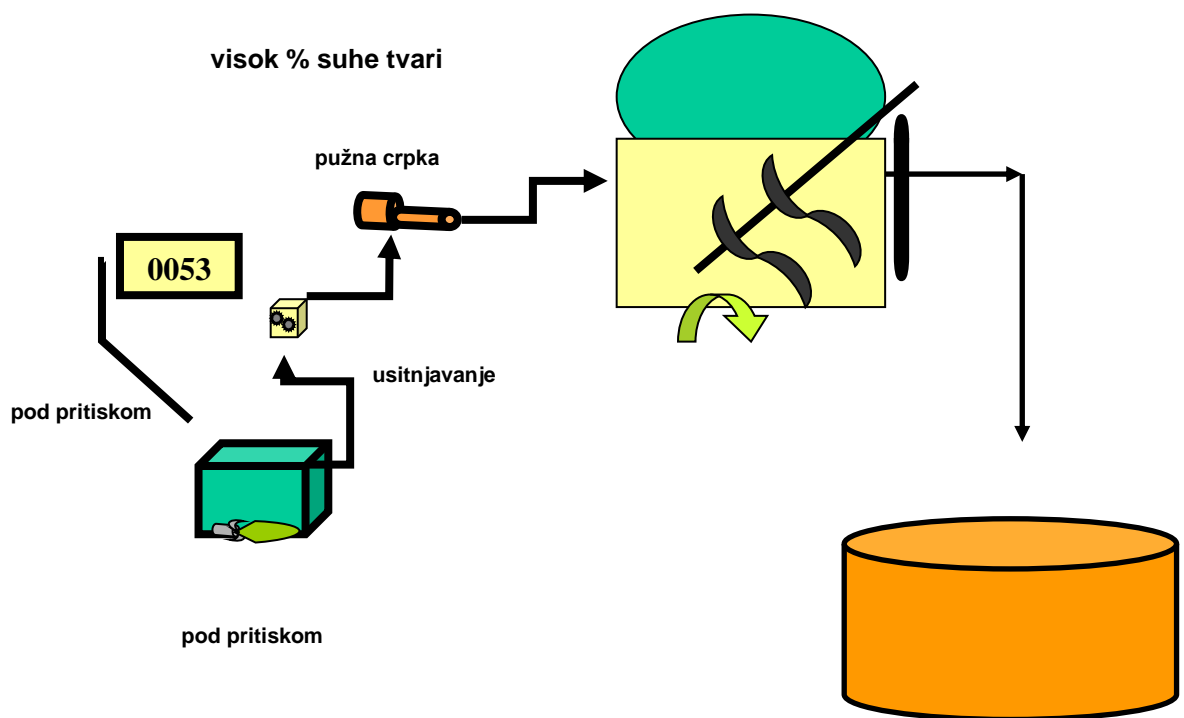
8.2. *Proizvodnja bioplina*

Različite organske tvari dodajemo u fermentacijski spremnik u kojem uslijed nedostatka svjetlosti i zraka pri temperaturi od 35 do 40°C dolazi do međusobnog djelovanja različitih mikroorganizama te stvaranja bioplina. Bakterije koje stvaraju bioplin svugdje su prisutne. Da bi se bakterije dobro iskoristile potrebno je temeljito miješanje sadržaja (optimalno je stalno miješanje). Moguće je stalno dodavanje novog supstrata. Pri nižim je temperaturama proces stvaranja plinova usporen pa je spremnik potrebno zagrijavati budući da u ovom procesu ne dolazi do stvaranja topline.

Mješavina plinova sastoji se uglavnom od metana i ugljičnog dioksida. Svojtvo plina da gori iskorištavamo tako da plin dodajemo kao pogonsko gorivo. Učinak koji se postiže sagorijevanjem pretvaramo pomoću generatora u električnu energiju. Toplina

koja nastaje iskorištava se za zagrijavanje fermentacijskog spremnika kao i za zagrijavanje štala ili sušara žitarica. Krute tvari kao silaža ili ostatci žitarica također se mogu dodavati. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednaku razinu. Kada se dodaje novi supstrat dolazi do prelijevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje.

Bioplin nastaje u anaerobnom procesu, pri mogućoj konstantnoj temperaturi. Proces je osjetljiv na svjetlost. Postrojenje se temelji na mezofilnom radu (temperatura cca. 35 – 40 °C) te se puni organskim supstratom. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednak nivo. Kada se dodaje novi supstrat, dolazi do prelijevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje. Ukoliko nije moguća ugradnja preljeva, postoji mogućnost ugradnje automatskog sistema prelijevanja u spremnik za skladištenje.

Stanica za dobivanje energije može biti instalirana u zasebnoj građevini ili se isporučuje gotova kao kontejner. Toplina koja nastaje uslijed sagorijevanja odvodi se uz pomoć vode za hlađenje ili se pomoću izmjenjivača topline koristi za zagrijavanje štala. Višak topline odvodi se preko vode na krov kontejnera. Industrijski generator za dobivanje struje smješten je u gornjem dijelu kontejnera

Moguće je iskoristiti sljedeće materijale: silažu, vlažne žitarice, trop, kukuruz, silažu od trave, gnoj (star cca. 2 mjeseca) sa steljom i vlaknima dužine do 10 cm., kruh, kolači, usitnjena repa, luk, krumpir, silaže iz cijelih biljaka, keksi , gnoj od peradi pomiješan sa steljom.

9. ODRŽIVI RAZVOJ

Razvoj pojedine regije ili nekog procesnog postupka, uz vjerojatno pozitivne ekonomske efekte, gotovo obvezno sa sobom donosi i određene probleme. Problemi se mogu ogledati u narušavanju prirodne ili kulturne baštine, oštećenju eko sustava nekog područja ili vrste. Uvođenje novih tehnologija (postupci) ili vrsta (biljke, životinje) u proizvodne procese gotovo uvijek uzrokuje zatiranje starih ili promjenu strukture. Također se uzrokuje i promjena strukture zaposlenih osoba i njihovih običaja. Iako je ekonomski razvoj nešto čemu težimo, potrebno je već u početku ocijeniti kolike će štete počinuti naša poduzetnička ideja.

Filozofija održivog razvoja usmjerena je pronalaženju razvojnih rješenja uz što manje promjene u postojećem stanju. U poljoprivredi je to biološka proizvodnja gdje se stvari izmjenjuju u cikličkim procesima biološkom sinergijom svih organizama uključujući i čovjeka.

Održivi razvoj je „manhood friendly“ (čovječanstvu prijateljski) način razmišljanja, pokret ili filozofija. Načela održivog razvoja naročito je bitno slijediti pri planiranju razvoja zemalja kao što je Hrvatska jer se radi o ljepotici koju bi mnogi htjeli iskoristiti dok joj vrijeme još nije isteklo. Kako su Hrvati tradicionalno gostoljubiv narod, pri realizaciji razvojnih planova moglo bi se dogoditi da se neki projekti realiziraju „u magli“, što je potrebno preventivno riješiti. Od najnižih do najviših instanci treba dogovoriti politiku razvoja i održivih rješenja.

Održiva rješenja se odnose na sve postojeće resurse: zemlja, voda, zrak, ljudi, životinjski i biljni svijet. Samo harmonični odnosi između resursa mogu osigurati dugotrajno i kontinuirano korištenje i raspodjelu.

Održivi razvoj u EU reguliran je poljoprivredno okolišnim programima (POP) za svaku zemlju te se primjenjuje od 1992. godine. Danas predstavlja jedinu obveznu mjeru u sklopu EU regulative o ruralnom razvitku.

Poljoprivredno okolišni program (POP) je namijenjen zaštiti okoliša, prirode i krajobraza u ruralnim područjima. Njime se poljoprivrednici potiču da nastave primjenjivati agrotehničke mjere koje ne štete prirodi i okolišu ili da uvedu mjere koje nisu gospodarski isplative, ali su važne za zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti. U tom smislu, POP predstavlja važan instrument kojim hrvatsko društvo u cjelini nagrađuje poljoprivrednike za brigu o općem dobru (očuvano tlo, voda i zrak, bogata biološka raznolikost, njegovan krajobraz i sl.).

Cilj POP-a je odgovoriti na dva najveća izazova s kojima se Hrvatska suočava kad je riječ o poljoprivredi i zaštiti prirode i okoliša: gubitak biološke raznolikosti zbog zarastanja travnjaka te pritisak na okoliš uzrokovan primjenom neodgovarajuće poljoprivredne prakse.

10. PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA

Kako je područje prostora Općine Gola relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine Gola se može temeljiti kako na prodaji zemljišta investitorima, tako i na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama.

10.1. Definicija JPP-a

Javno - privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno - privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subject donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno - privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu.

Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Javno-privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- ✓ dobiva imovinu javnog sektora na komercijalno korištenje i/ili
- ✓ preuzima značajne financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, i
- ✓ ima korist od obnašanja institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomsko-financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- ✓ Nedostatna financijska sredstva za pokretanje novih investicija
- ✓ Efikasnija realizacija projekata
- ✓ Podjela rizika između javnog i privatnog sektora
- ✓ Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- ✓ Dugoročna ekonomsko-financijska korist

10.2. Socijalni aspekt JPP-a

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javnoprivatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini.

Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštititi isključenih grupa ili zaštititi okoliša.

Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

10.3. Raspodjela rizika

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Unutar tog raspona, javno - privatno partnerstvo možemo razvrstati u nekoliko skupina ovisno o stupnju uključenosti javnog i privatnog sektora i o raspoređenosti rizika. Tako razlikujemo:

Design-Build (DB) – Privatni sektor osmišljava i gradi infrastrukturu sukladno specifikacijama javnog sektora. Troškovni rizik je prenesen na privatni sektor, budući da je cijena, koju je javni sektor spreman platiti, fiksna.

Operation & Maintenance (O&M) – Privatni poduzetnik, temeljem ugovora, pod određenim uvjetima upravlja javnom imovinom koja ostaje u vlasništvu države.

Design-Build-Finance-Operate (DBFO) – Privatni sektor osmišljava, financira i gradi javno dobro, uzima ga u dugoročni najam, nakon isteka najma predaje ga javnom sektoru.

Build-Own-Operate (BOO) – Privatni sektor financira, gradi i upravlja javnim dobrom u svom vlasništvu. Ograničenja su uspostavljena ugovorom i ona se reguliraju od strane javnog sektora.

Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) - Privatni sektor dobiva franšizu za financiranje, dizajn, izradu i upravljanje javnim dobrom tijekom određenog razdoblja, nakon kojeg se vlasništvo predaje javnom sektoru.

Buy-Build-Operate (BBO) – Transfer javne imovine privatnom sektoru najčešće temeljem ugovora, prema kojem će ta imovina biti upravljana javnim sektorom kroz određeno razdoblje.

Operation License – Privatni sektor dobiva dozvolu da pruža javnu uslugu u određenom razdoblju

Finance Only – Privatni sektor, neposredno financira projekt ili koristi dugoročni zakup.

10.4. Stvaranje javno-privatnog partnerstva

Javno privatno partnerstvo ne mora na prvi pogled izgledati kao poželjno rješenje. Vlasti i privatne tvrtke imaju dugu tradiciju zajedničkog rada po jednostavnom obrascu (npr. vlasti kupuju proizvod koji je proizveo privatni sektor). Međutim, često oklijevaju ući u kompleksnije odnose. Vlasti se boje da će ih privatna poduzeća iskoristiti, dok privatna poduzeća često razmišljaju o pristupima koje zauzima vlast kao o dodatnom teretu i gubljenju vremena.

Postoje tri glavna uvjeta koji idu u prilog stvaranja partnerstva: kriza, pojavljivanje i uključivanje «pokretača» i nekoga tko služi kao katalizator.

10.4.1. Kriza

Općenito, treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. ne postojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja mnoge ljude drži na «utabanom» putu, prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom.

10.4.2. Podržavatelji

Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji

interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti nekoliko pojedinaca. Takvi «podržavatelji» (vođe ili pioniri) mogu biti vladini dužnosnici, članovi udruga, poslovni ljudi ili građani koji - kroz svoju osobnu motivaciju – omogućavaju stvaranje partnerstva. U drugim slučajevima «podržavatelji» su pružatelji usluga, koji imaju korist od partnerstva.

10.4.3. Pokretači

Često postoji potreba za nekom vrstom pokretača koji će spojiti partnere. To mogu biti aktivisti nekog vanjskog dionika, npr. jedne ili više međunarodnih financijskih institucija ili drugih tijela koja poštuju ili im vjeruju svi partneri.

10.5. Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP

10.5.1. Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati **kompatibilne ciljeve**.

Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na «rastućim tržištima» - poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit.

Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira - moraju biti približno kompatibilni.

10.5.2. Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni faktor u održavanju javno-privatnog partnerstva je **podržavajuća okolina**. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti sa problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na poslijetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javnoprivatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

10.5.3. Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći faktor uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

10.5.4. Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan faktor navodimo i **kredibilitet** podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i **transparentnost** procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

10.6. Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu

Vlasti jasno iskazuju interes za javno- privatno partnerstvo koje će se održati kroz dulje vrijeme. Bitni elementi za trajno javno- privatno partnerstvo su: uključivanje

resursa, razvoj kapaciteta, uloge i odgovornosti, fleksibilnost, vrijeme, strpljenje i društvena odgovornost. Svaki od elemenata je obrazložen u nastavku.

10.6.1. Uključivanje resursa

Svi bi se uključeni partneri trebali obvezati da će uključiti svoje resurse (financijske, ljudske, kapital) kako bi povećali svoj interes za stvaranje uspješnog partnerstva. To uključuje dijeljenje rizika i nagrade.

10.6.2. Razvoj kapaciteta

Projekti koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili velika kapitalna ulaganja zahtijevaju razvoj kapaciteta svih grupa dionika. Npr. razvoj kapaciteta:

- ✓ potrošača o prirodi usluga koje su im namijenjene i u pogledu troškova za pružanje usluga;
- ✓ pružatelja usluga, naročito lokalnih organizacija, u pogledu poduzetničkih vještina
- ✓ vlasti, u pogledu usvajanja potrebnih okvira za pružanje usluga te za nadgledanje kvalitete pružanja usluga.

10.6.3. Uloge i odgovornosti

Određivanje uloga i odgovornosti još je jedan element potreban za razvoj učinkovitih partnerstva. Bitno je da se partnerstva organiziraju kroz usuglašavanje, u cilju najučinkovitije upotrebe resursa objiju strana.

Individualne odgovornosti moraju biti jasno razgraničene i određene od početka, kako ne bi došlo do dvosmislenih, nejasnih zadataka koji se očekuju da ih svaki od partnera provede.

Nadalje, te odgovornosti treba realističko definirati, s jasnim razumijevanjem jakih i slabih strana svakog pojedinog partnera.

10.6.4.   Fleksibilnost

Svi su partneri vezani uz kontekst i lokalno se razlikuju. Partnerstvo bi se trebalo koristiti postojeća iskustava, ali u isto vrijeme trebalo bi voditi računa o korištenju komparativnih prednosti lokalnih resursa. Ako se radi o duljem vremenu, bit će najvjerojatnije potrebno provesti promjene u plan investiranja, izboru tehnologija te planu aktivnosti, kao odgovor na nepredviđene okolnosti.

Uključivanje jasnih procedura za uvođenje takvih promjena tijekom životnog ciklusa projekta, smanjit će šanse za stvaranje negativnog utjecaja na partnerstvo.

10.6.5.   Vrijeme

Partnerstvo zahtijeva vrijeme. Proces razumijevanja problema koje treba rješavati i učinka na potencijalne partnere, kao i potreba partnera, zahtijeva vrijeme.

Napredak se sigurno može događati kako se projekt odvija, ali proces zadobivanja i održavanja prihvaćanja među korisnicima, provoditeljima i regulatorima je kontinuiran - suradnički dijalog u cilju zadovoljavanja zajedničkih potreba mora se održavati kroz cijeli projekt.

10.6.6.   Strpljenje

Za projekte koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili kapitalne investicije potrebno je dosta vremena. Pažnja mora biti posvećena balansu između brzog odgovaranja na najhitnije krize i razvijanja integriranih rješenja koja će potrajati.

Politički ciklusi i želja za brzim poboljšanjima u kriznim situacijama često dovode do postavljanja prekratkih vremenskih okvira.

Takve kratkoročne agende i ograničeni horizonti vode nereálnim očekivanjima i neodrživim rješenjima. I krupne institucionalne promjene (npr. razvoj regulatornih kapaciteta) i velika privatna ulaganja zahtijevaju vrijeme.

Nije realistično očekivati da će uključivanje privatnog sektora brzo prebroditi nedostatke u javnim institucijama i aktivnostima, niti da će odmah kompenzirati dotadašnje nedostatke u resursima i financiranja sa strane javnog sektora.

10.6.7. Društvena odgovornost

Javne usluge osiguravaju javnu dobrobit- drugim riječima dobrobit koja bi trebala biti dostupna svima. Poboljšanje pružanja takvih usluga zapravo se odnosi na poboljšavanje življenja ljudi, naročito siromašnih u gradovima.

Vlade bi trebale uvijek osigurati da promjene koje usvajaju dovode do povećanja pristupa i boljoj kvaliteti u pružanju usluga. Naglasak na društvenoj odgovornosti povećat će političku korist, jer bolje usluge vode prema većem političkom prihvaćanju od strane javnosti.

11. PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA U BUDUĆNOSTI

PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA nije jedinstven “dovršeni” plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i koji će zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike koje karakteriziraju Općinu.

S obzirom na sve ovo, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

Godišnju kontrolu napredovanja - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama odnosno raspoloživosti sredstava.

Trogodišnju procjenu – PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA će se trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan i eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekata, čiji će

savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća, a na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA-a - Da PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA dokument stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom domenu, uz formalne evidencije o odlučivanju.

2. Povećanje skupa osnovnih podataka - Da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se PUR - STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućuje promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj plan ostane relevantan za Općinu istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim općinama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine Gola kretao u smjeru koji je formuliran u viziji Općine .